पति २

वाचिश्री माथुरीणां जनक जनपदस्याधिनीनां कपछे द्रविडगौडांगनानां गुलतिलज घनेचोत्कलप्रेयसीनाम्॥ तैलं गीनां नितंबे सवन घनरुचौ केरलीकेशपाशे कर्णाटीनां कपोले स्फुरति रतिगुर्जरीणां कुचेषु॥१॥

कामिनीनयनकज्जलपंकाद्युत्थितो मदनमत्तवराहः॥ कामिमानसवनान्तरचारी मूलमुत्खननिदान लतायाः॥१॥ उपरिविपतितानां स्रस्तधम्मिल्लकानां मुकलितनयनानां किंचिदुन्मीलितानाम् द्विगुणि त खेदैः खिन्नगंडस्थलीनां मधुरमधुवधूनां भाग्यवन्तः पिबन्ति॥१॥

[illegible]

श्लोक संख्या ६४८

प्रकाशायः
पथ्यार्थ
मनःसे
नम्रगार[illegible]
गीतादिश्चान्ति
क्रोकामांमाम

अ॰ रं॰ श्रीगणेशायनमः॥ ॥ॐनमोभगवतेकामदेवाय॥ ॥अतिललितविलासंविश्वचेतोनिवासंसम

१ वराख्यप्रणम्राम्॥रतिनयनविरामंमन्मथंचाभिरामंप्रसभविजितवामंशर्मदंनौमिकामम्॥१॥लो

हारिप्रवनितानेत्रधारिप्रपूरप्रादुर्भूतांबुराशिःशमितपरयशालीलयापायिताब्धिः॥तत्पुत्रःख्यातप

मदनृपतेःकामसिद्धान्तविद्वान्जीयाल्लाडखानःक्षितिपतिमुकुटैर्घृष्टपादारविन्दः॥२॥अ

तुकनिमित्तमनंगरंगग्रंथंविलासिजनवल्लभमातनोति॥श्रीमान्महाकविरशेषकलाविदग्ध

मल्लइतिभूपमुनिर्यशस्वी॥३॥मतानिदृष्ट्वाकुशोमुनीनांतत्सारमादायनिरूपयामि॥अतोंग

लानुरागैर्ग्राह्यःसतांयंपुरुषैःस्वभावम्॥४॥निःसारेजगतिप्रपंचसदृशेसारंकुरंगीदृशामेकेभोगसुखंपरे

त्वपरमानन्देनतुल्यंविदुः॥तज्ज्ञात्वापिविवेकमूढमनसोलब्ध्वापितानांगनाःसंविंदंतिनकामतंत्रविक

लाःपश्वादिवन्मानवाः॥५॥पद्मिनीचित्रिणीचाथशंखिनीहस्तिनीततः॥क्रमात्तच्चनारीणांलक्षणानि

वुवेधुना॥६॥पूर्वंपूर्वंतरास्तासुश्रेष्ठास्तल्लक्ष्मचक्ष्महे॥ ॥तत्रतावत्पद्मिनीस्वरूपंनिरूप्यते॥ ॥ काली

१

प्रानेस्तकुरंगशावनयनापूर्णेन्दुतुल्याननापीनोत्तुंगकुचाशिरीषमृदुलास्वल्पाशनाद्क्षिणा॥फुल्लाम्भोजसुगं

धिकामसलिलालज्जावतीमानिनीरूपामाकापिसुवर्णचंपकनिभादेवादिपूजारता॥७॥उन्निद्राम्बुजकोशतुल्य

मदनछत्रामरालस्वनातन्वीहंसवधूगतिःसुललितत्रिरेखासराविभजी॥मध्यंचापिवलित्रयांकितमसौभ्रूकामराकां

क्षिणीसुग्रीवाशुभनासिकेतिगदितानार्युत्तमापद्मिनी॥८॥अथकामदेवस्यविभूतयः॥ ॥परिजनपदेभृंगा

ली१पिकाःपटुवंदिनोरहिमकरसितछत्रं२मत्तद्विपोमलयानिलः॥७॥कुसुमधनुर्वल्लीलीलाकटाक्षशरा

वली॥मनसिजमहाराजस्यैताजयंतिविभूतयः॥९॥भूयोभूयोमुनिवरगवीरर्थदुग्धानिदुग्ध्वानिर्मथ्यार्थं

प्रलिहितधियांसोयमादायसारः॥स्वादुःपथ्योललितरमणीयौवनाभोगभोग्यो२मुखोदैवैरपिवहुमतःसे

व्यतांपण्डितेन्द्राः॥१०॥अथकामशास्त्रप्रयोजनम्॥ ॥असाध्यापाःसुखंसिद्धिःसाध्यायाश्चानुरंजनम्॥र

स्वरतिःसम्यक्कामशास्त्रप्रयोजनम्॥१॥अथचित्रिणी॥ ॥तन्वंगीगजगामिनीचपलदृक्संगीतदीक्षान्वि

तानीरुस्थानवल्लतारावसुदृक्शामध्येमयूरस्वना॥पीनश्रोणिपयोधराद्धललितेजंघेवहन्तिस्फुरोकामांभ

अ॰ रं॰ २

धुगंधपौष्ठमपिसानुच्छोन्नतंवत्सला॥१॥कामागारमसान्द्रलोमसहितंमध्येष्टदुप्रायशोविभ्रत्पुत्क्षसितंच
तुलमथोरतंबुनाम्बुंसदा॥भृंगीश्यामलकुन्तलाथजलजश्रीवोपभोगेरताचित्राशाक्तिमता।रजेल्पकृष्टका
त्रैयांगना चित्रिणी॥२॥अथशंखिनीलक्षणम्॥ ॥दीर्घावाहु दृशांशिराःयुममथोदेहैवहन्तीतथापादौ
घे दीर्घौ कटीचक्रहन्ती स्वल्पस्तनीकोपिनी॥गूढं क्षारविलं दधिन्नासारजलेनाल्पेन सान्द्रैःकचैःसाद्रिभ्रंकुटिले
क्षणा द्रुतगतिः संतप्तगात्राभ्रशस्य॥११॥संभोगेकरजक्षतानियकुचोर्ध्वकुंभसनंगाकुलानसोर्ध्वनवभूरिभ
क्षाति सदाप्रायोभवेच्चिंचला॥खरस्वरारक्तहरणानिवांछति दयाहीनाखपैभूल्पभ्रमरपिंगादुष्टमनाश्च घर्घ
रमहारूक्ष स्वराशंखिनी॥११॥अथहस्तिनी॥ ॥स्थूलाधिपिंगलकुन्तलाखर्वकुभुक्कूराभ्रपावर्जितागौरांगी
कुटिलांगुलीकचरणाहस्वानमत्कंधरा॥विभ्रत्यैभमदंतुगंधिरतिजंतोयंभृशंमन्दगादुःसाध्यासुरतेतिम
ऊदरवास्थूलोष्ठिकाहस्तिनी॥१२॥इतिपद्मिन्यादिस्वरूपाणि॥ ॥अथनालिन्यादिकानांसुखतिथयः

काली २

द्दा

च्यनो॥वेदाष्ट स्त्रीरन्ध्रु १शर प्रसंख्यतिथयःप्रोक्तानलिन्यारतेभोग्याक्षिपॅ२।फ२।१०तुदसंख्यातिथिपुप्रीता
भवेच्चित्रिणी॥रुद्राम्भोधिगुणास्मरेषु ११।४।३।१२ तिथिषुप्रायोद्भवेच्छंखिनीराकादर्शचतुर्दशीग्रह १९
३०।१४।८ मितास्वेतिद्रवं हस्तिनी॥७॥अन्यंच॥ ॥तुलास्येन्दुहरास्यपृष्ट्य ८।१।५।२ तिथयःस्यानानलि
न्यारते पौलस्त्यास्यरसाष्टभास्करतिथौ १०।६।८।१२ प्रीताभवेच्चित्रिणी॥कृशानंगजरंगवह्निगतिविषु ३।१।३
।१३ साच्छंखिनीमोदिता शेषाःस्युः १५।३०।१४।९ सुरतोत्सवापकारणीजातेःस्त्रियाःप्रीतये॥१८॥अ
थसामान्यतश्चन्द्रकलाःपद्मिन्यादिषुतिथिक्रमेण॥ ॥अंगुष्ठे १ पदे २ गुल्फ ३ जानु ४ जघने ५ नाभौ ६ वक्ष
७ स्तने ८ कक्षा ९ कण्ठ १० कपोल ११ दंतवसने १२ नेत्रा १३ लके १४ मूर्ध्नि १५॥शुक्लाःभ्रूक्षाविभागतोम
गदृशामंगेषुनंगास्थितिःतूर्ध्वाधोगमनेन वामपदतःपक्षद्वयेलक्षयेत्॥१९॥अथप्रहरेप्रहरेद्रावणा
मयाः॥ ॥रात्रेश्चतुर्थचरणे ४ नालिनीद्रवत्वंसंयातिचित्रदयिताप्रथमेचयामे॥श्रीत्यैतृतीयचरणःस्व
नुशांखिनीनांनक्तंदिनार्द्धमपिहस्तिविधूजनानाम्॥२०॥रजनीसुरतेषुपद्मिनीनसुखंयातिनिसर्गतःक्व

अ॰ री॰
३

चित् ॥ दिवसे दिशि प्रयोगतोपि सा विकसात्यंबुजिनी यथा रवेः ॥ २१ ॥ इत्यनंगरंगे पद्मिन्यादिजातिनिरूपणं नाम प्रथ
मं स्थलम् ॥ १ ॥ ॥ अथ पद्मिन्यादीनां साधारणी चन्द्रकला निरूप्यते ॥ ॥ सीमंताक्ष्प २ धरे ३ कपोल ४ गल
के ५ कक्षा ६ कुचो ७ उरःस्थले ८ नाभि ९ श्रोणि १० वरांग ११ जानु १२ विषये गुल्फे १३ पदे १४ अंगुष्ठके १५ ॥ कृष्णा
कृष्णविभागतो मनसिजा स्निग्धेक्रमात् योषितां वामांगे स्वध ऊर्द्ध्वतोभिगमनान्मासस्य पक्षद्वये ॥ १ ॥ सी
मन्ते करजं ददीत नयने गंडेपि संचुंबनं दंतेनाधरखंडनं च नखरवरैः कंठे च कक्षां लिखेत् ॥ श्रोणीं जाघ
कुचं कयोग सुदृढं तत्क्षत नाभौ पुनः संदद्यात् चुंबपेट्टकं स्मरगृहे मातंगलीलायितम् ॥ २ ॥ कुर्यादृक्ष
सितांडनं च शनकैरुच्छ्वासकृत् बुद्धिमान् जान्वंगुष्ठपदे गुल्फविषये तेराम्नो घातनम् ॥ इत्थं चन्द्रक
लाप्रदीपनविधौ रागान्विता भोगिनो नीत्वा स्वीयवशां कुरंगनयनां विन्दन्ति सौख्यं परम् ॥ ३ ॥ अथ तासा
मेव पद्मक्रया शारीकलोच्यते ॥ ॥ तत्रादौ पद्मिन्यां चन्द्रकला ॥ ॥ कंठे संश्लिष्य गाढं मदु करजचयं ग
ण्डपाल्यां नितंबे पक्षे पार्श्वे दरे वा विदधदधरदैः खंडयन् दन्तवासः ॥ प्रेमाम्बुं वल्लभांर्गं वपुषि च जनय

काली
३

न् रोमहर्षं नितान्तं सीत्कारप्राय वक्त्रां प्रतिपदि नलिनीं द्रावयेत्तां विदग्धः ॥ ४ ॥ संचुंब्य दत्तावसनेन नयने कपोले प
दद्ये स्तनयुगे च नखानि दत्वा ॥ प्रायः प्रबुद्धमदनां युगलाख्यतिथ्यां कामी नये द्रुववरांगनलिनीं सहर्षां ॥ गाढा
लिंगन पूर्वकं कुचयुगं संपीड्य दंतच्छदं दष्ट्वा बाहुरदैः स्थोरुफलके पच्छून्नखान्यादरात् ॥ दोर्मूले सहसा से कुचचु
रिन कं कुर्वीश्च तृतीयातिथौ कामं संप्रति बोधयत् चन्द्रकलया कुर्यान्निजां पद्मिनीम् ॥ ५ ॥ दष्ट्वाधरं दृढपीनकुचं वि
मर्द्य प्रायेण चूचुकयुगं परिरभ्य रागात् ॥ केशांस्तु दक्षिणकरेण विकृष्य मन्दं कुर्यात् विह्वलतनुं किल पंचमीषु ॥
॥ ७ ॥ अथ चित्रिण्यां चन्द्रकला ॥ ॥ अधरं परिचुम्ब्य कंधरामथ संश्लिष्य नखैर्नितम्बकम् ॥ विलिखन्द्रुतमेव चि
त्रिणीं मनु बध्यां द्रवतां नयेन्नरः ॥ ना कंठे संपरिरभ्य व्याकुलतया नाभिं लिखन्पाणिजैर्दष्ट्वापि रदच्छदे स
पुलकं गण्डेन रोजद्वयम् ॥ कुर्वन्मन्मथमंदिरे करिकरक्रीडायितं बुद्धिमान् रम्यां स्मरवारिनिर्झरवतीं
कुर्वीत चित्रप्रियाम् ॥ ८ ॥ कण्ठोरुस्तनमध्यपक्षमदनागारेषु कर्षांतथा कामिन्या निजवामपाणिकम
लं कान्तः समालोडयन् ॥ ग्रीवापाणिरुहैर्लिखंश्च रानकैः श्रुं वल्लभाटे भ्रशं कुर्यात् दाभ्युदितं स्मरमध

जलांगमंदशम्पांतिथौ ॥११॥ गाढसंपरिरम्भणांड फलकौ चुंबन्दशा घरंकराश्रोणिनखप्रघानकुशलः कुर्वन्नि
मेषंदशोः॥ संकृष्यं श्विकराच्चिलासकुशलस्ती त्कारयुक्तां घादरंपात्वरयातिविह्वलतनुं कुर्यात्तुमांश्चित्रिणीं॥
१२॥ अथशंखिन्यांचंद्रकला॥ ॥वाहुभ्यांपरिरम्भगाढमधरं दन्तैर्दशन्निर्दयन्दोर्मूलेखरपाणिजक्षतचयं
यच्छन्रयथेष्टंभृशम्॥ संस्कृवैश्छुरितंकुचद्वयतटे नूनंत्वतीयाश्चलम्भकानंगजलौं स्वकीयवशगां कुर्यान्न
रःशंखिनीं॥१३॥ वक्षःकपोलगलकर्णप्रदेशु यच्छन्प्रायोनखानिपरिरम्भकृतास्यपानः॥ गाढंविमृज्यम
दनालयमाशुनारीं संद्रावयेन्नरवरः किलसप्रमीषु॥१४॥ परिरम्भदृढं रदच्छदं पिवनाघाततरतोवरांगके॥ न
खरैःपरितोविदारयन्स्ववशांशंभुतिथौनयोत्स्त्रियम्॥१५॥ विलिखन्नखरैःशिरोधरामथयत्नंस्पृश्यकुचौमसी
त्कृतम्॥ परिचुंव्यकपोलमंगनांश्लथयेद्भृतिथौमनोभवः॥१६॥ अथहस्तिन्यांचन्द्रकला॥ ॥मदनसद्म
प्रदेशेमर्दयन्नाभिमूलेनरलितनिजपाणिर्दन्तवासोनिपीय॥ मृदुतरकरजाग्रैःसंलिखन्पार्श्वदेशान्क
लितकुचरभीनां वल्लभःस्यान्नवम्याम्॥१७॥ नयनेपरिचुंव्यकक्षयोर्नखराघाततरःस्मरालये॥ रचयन्क

रिकेलिमानयेत्स्ववशांशंभुतिथौ १८ द्विपांगनां॥१९॥ नानालिंगनचुंबनानिरचयन्प्रायेणगाढीक्षोणैर्नखैःकक्षोरस्तन
मंडलान्यकठिनं संदारयन्केलिषु॥ कामागारसचूचुकांचितकरःसंत्यक्तरत्यंशुकां दन्तैर्भूर्णातिथौवानिस्तह
तनुं कुर्यान्नरोहस्तिनीम्॥२०॥ इत्यनंगरंगेचन्द्रकलानिरूपणंनाम द्वितीयंस्थलम्॥२॥ ॥अथशशाम्ना
दिजातिभेदेनसुरतभेदोनिरूप्यते॥ ॥आदौहैमेदनांकुशस्यपुरुषाज्ञेयाःसप्तावाखियोयोनीनांपारमा
हकैरसदनवारादित्यां १२ गलीकैःक्रमात्॥ जात्यातेमनराःशशश्चवृषभाअश्वास्तथैवांगनामृग्यश्च
द्विरदांगनाश्चकथिताःप्राक्सूरिभिःसर्वतः॥१॥ हरिणीशशयोर्वृषवाश्वयोःसमयोगःकरिणीतुरंग
योः॥ भवतीहपरस्परंद्वयोर्नितरांप्रीतिरनंगसंगरे॥२॥ हरिणीवृषभंतथाश्विकातुरगंवोद्भमितिद्वयंरते॥
तुरगीशशकंद्विपीवृषंस्फुटमेतद्वितयंतुनीचकम्॥३॥ करिणीहययोगेनरतमप्युच्चकंविदुः॥ हस्तिनीश
शयोश्चाथरतंस्यादतिनीचकम्॥४॥ तत्रप्रशस्तंसुरतंसमंस्यादुच्चद्वयंमध्यममेवविद्यात्॥ नीचेधमे
त्युच्चमथातिनीचमत्यंतनिंद्यंकविभिःप्रदिष्टम्॥ क्रमयोहृधिरोद्रवास्त्रिधालघुमध्योरुवलाःस्मरा

अ॰ र॰
५

ल्ये ॥ जनयन्ति बलात्प्रहारतो बहुकं दु वनिताजनस्य ते ॥१६॥ प्रमाणहीनलिंगेन साकं द्रूनेपि शाम्यति ॥ अतोन
नीचसंभोगे तु ष्टिंगस्त्रु नियोचित ॥१७॥ वरांगमध्यं नारीणामत्यन्तं [redacted] कोमलं स्मृतम् ॥ अतिप्रमाण
लिंगेन न हितासां सुखं भवेत् ॥१८॥ समप्रमाणलिंगेन स्थूलेन सुदृढेन च ॥ शमयन्मूलकंडूतिं स्पंदयंश्च
मुहुर्मुहुः ॥१९॥ कामकेलिकलाभिज्ञः सुखयन्विविधैर्गुणैः ॥ विसृष्टकामसलिलां वशीकुर्यान्मृगी
दृशाम् ॥२०॥ नारी विसृष्टकुसुमे जलारतान्तेन्तसंकरोति बहुरोदनवल्गनेच ॥ वैकल्पमेति मुकुलीक
तवाक्नेत्रा शक्नोति नो किमपि वोढुमतिप्रयासा ॥ चिरमध्यमशीघ्रसंभवा नरनार्योः सुविसृष्टिरुच्यते ॥
समयप्रमितिप्रभेदतो नवधैवं सुरतं समीरितम् ॥२२॥ चण्डमध्यममंदाख्यास्त्रीन्वेगान्सुविदुस्तयोः ॥ क्रि
यास्त्रिविधा प्रोक्ता लघुमध्यचिरोदयाः ॥२३॥ अत्रापि कालभेदेन नवधात्वं समूह्येत् ॥ सप्रविंश
तिसंख्या हि कीर्तितैवं रतिर्बुधैः ॥२४॥ प्रचण्डवेगे बहुशो विसृष्टिः कामाकुलत्वं रतिलोलता च ॥ स्यान्मं
दवेगे विपरीतमेतत्तन्मध्यभागः खलु मध्यमेन तु ॥२५॥ अथ नारीस्वरूपं निरूप्यते ॥ ॥ प्रायः कोम

काली.
धं

लकुंतलाः स्तनपृथुतराः शातनाभ्यन्तरच्छाशनाः स्निग्धांगाः प्रचयः सुवर्तुलभुजबाहुस्तुल्याल्पदन्तास्तथा ॥ विशारदाः
करजानुपादजघनग्रीवोरुपृष्ठप्रामताँ धन्यास्ते स्थिरताः सुगंधिमदनस्यंदाविनीताः शशाः ॥१६॥ अथ वृषभल
क्षणानि ॥ ॥ क्रूराः प्रोन्नतमौलयो दृढभुजाः सुप्रौढवक्षःस्थला रूक्षाः कूर्मनिभोदराश्च कठिनास्त्यागा
न्विताः पीवराः ॥ शोणानास्थिरदीर्घलोचनभृतः स्थारक्तहस्तोदरा व्यालोलाः वृषभा नवांगुलमितं कामांकु
शं विशन्ति ॥१७॥ अथाश्वलक्षणानि ॥ ॥ दीर्घस्थूलशिरोरुहाश्चलदृतिस्फारेक्षणाः क्रोधना अत्यंतक्र
शा दीर्घकंधरः सद श्रोत्राननालोभिताः ॥ पीनोरःस्थलदीर्घबाहुयुगला निद्रालवः सालसाः प्रौढावक्रनखां
घ्रिजानुयुगला गंभीरसंभाविलताः ॥१८॥ घनाः स्वरातरनेरतां स्वनितरंदीर्घकोलीस्त्रिरागाः स्थूलस्त्री रति
लालसा बहुभुजो गत्यात्तपथ्यान्विताः ॥ भूरिक्षारविगंधिमन्मथजलप्रायास्तथा व्याकुला आदित्यांगुलसं
मितं वृषरणालिंगं सदा विशन्ति ॥१९॥ अथ मृगीलक्षणं ॥ ॥ सांद्रार्द्रकुंचितकुन्तला समशिरास्तन्वी भुजंगस्तनी
फुल्लेन्दीवरलोचना ल्पविवरघ्राणाद्यतनुः तोदरी ॥ आरक्ताधरमातिपादयुगला पीनोरुका मालयाप्रायःकोमल

अ·रं·
६

वाल्हिवर्यभुजका विस्तीर्णांगिरु स्तुतिः॥२०॥ ईर्ष्यालिः सुकुमारिकापि करवात्पंतरजेलं पयाविभात्यंबुजमंजुगंधमदन
स्यंदं तथाल्पाशना॥ सुश्रोणिः सरलांगुलिर्गजगतिश्चंचन्मनोहारिणी ज्ञेया निम्नषडंगुलैःप्रमितं गुह्यं व
हन्तीमृगी॥२१॥ अथ वडवालक्षणम्॥ ॥मौलिं निम्नसमुन्नतं विदधती स्थूला ईसान्द्रैः कचैर्नीलां
भोजदलेक्षणा यतगलश्रोत्राननाकोमला॥ पीनश्रोणि पयोधरा शुभगतिर्गंभीरनाभीह्रदा किंचित्
प्रचधरा च मांसलभुजा क्षामोदरी कोपिनी॥२२॥ शोणांभोरुहवाहुपाणिचरणा निद्रालुभोगप्रियाविस्तीर्णं
दधती कटीं चलमनाः कालेन रागान्विता॥ कामांभः पललप्रगंधि सुचिरात्संभोगकालेद्रवेद्विज्ञेया वडवा नवां
गुलमितं गुह्यं वहन्तीबुधैः॥२३॥ अथ करिणीलक्षणम्॥ ॥पीनघ्राता कपोलकर्णगलकप्रस्फारलंबोष्ठि
कापीनाक्षी दरवक्रपर्वनिवहा प्रध्वल्पनीलालका॥ ह्रस्वास्थूलकरांघ्रिबाहुयुगला गंभीररुक्षस्वरा का
मार्त्तासितनं सुतीक्ष्णादशना दुष्टाचवी तत्रपा॥ दुःशीलाल्पवलांगिका पृथुकुचा कर्षैकसाध्या र
तावत्यंतं वृजभोजनाच नितरां पापे प्रवृद्धस्पृहा॥ विंगत्यैभमदोग्रगंधमपि सा कन्दर्पनीरं सदा ज्ञेया

काली
६

मानुष्याङ्गुलितांगुलीकमदनावासा बुधैर्हस्तिनी॥२४॥ इतिनिर्दिष्टभेदानां व्यभिचारोपि लक्ष्यते॥ श्रेष्ठमध्याधमत्वे
न सांकर्याच्च विशेषतः॥२६॥ इत्यनंगरंगे जातिविशेषसर्वस्वरतनिरूपणं नाम तृतीयं स्थलम्॥३॥ ॥अथां
गनानां सामान्यधर्मनिरूप्यते॥ ॥यावत्षोडशसंख्यमब्दमुदिता बालाततस्त्रिंशतिं यावत्सा तरुणी तिवारा
विंशिरवैः ५५ संख्यात यावद्भवेत्॥ साप्रौढेत्यभिधीयते कविवरैर्वृद्धा ततःसा स्मृता निंद्या कामकलाक
लापविधिषु त्याज्या सदा कामिभिः॥१॥ बालानवीनसुरते मुदितानमिले संजायते थ तरुणी महति प्रकारे
प्रौढा प्रकाशतमसोः समुपैति सौख्यं वृद्धा न तु क्वचन जीवितहारिणी सा॥२॥ वाला तांबूलमालाद्येस्त
रुणीभूरिभूषणैः॥ अप्रेमणा रज्यते प्रौढा वृद्धास्वालापगौरवैः॥३॥ कृशानुरति दीर्घ निम्नक भा च रुक्षा
सुचिरपति वियुक्ता कामिनी स्यादधुधांगी॥ पृथुलतर सलिलागौरवर्णा च रवर्वासततसुरमयोगात्वपू
ढक क्षा ह ढास्यात्॥४॥ अथ प्रकृतिलक्षणानि॥ ॥कफप्रकृतिरुत्तमा पित्तला मध्यमा स्मृता॥ अध
मा वातला नारी तल्लक्षम अभिदध्महे॥१॥ सुस्निग्धदंतनखलोचनपद्मयुग्माभानोन्नता प्रियतमे सु

अ०१०
७

दत्तानुरागा॥ श्यामाथशीतमृदुमांसलशुभ्ररंध्राप्रोक्ताकफप्रकृतिरेववरापरंध्री॥ ८॥ स्यात्पित्तलालघुगौरां
गीशोणलोचनपाणिजा॥ क्षरामक्रोधाप्रसन्नाचपीनश्रोणिपयोधरा॥ ९॥ बिभर्त्तिघर्मसलिलं विस्रगंधिस्र
वृद्धिका॥ अथ कोष्ठवरांगीचकुशलासुरतेमृदुः॥ वातुलानुकठोरांगी रूक्षकेशीप्रलापिनी॥ चंचलावक्र
भोज्याचकृशपाणिजलोचना॥ ६॥ श्यामधूसरवर्णाचसुरतेकठिनाभृशम्॥ गोजिह्वाभरवरस्पर्शा विभ
र्त्तिमदनालयम्॥ १०॥ अथदेवसत्वाद्याउच्यंते॥ ॥ प्रसन्नवक्त्रांबुजसौरभांगी सन्तोषयुक्ताशुचिका
र्मदक्षा॥ प्रियंवदाभूरिजनाधनाढ्या नारीयमुक्ताकिलदेवसत्वा॥ ११॥ संगीतलीलारसिकातिशीलासु
गंधमाल्यादिकृतरुचिःशुभांगी॥ विलासिनीनिर्मलचारुवेषा गंधर्वसत्वाविनिताप्रदिष्टा॥ १२॥ अपेतलज्जा
मधुमांसमसक्ता पीनस्तनीचंपकगौरदेहा॥ रोषान्वितासंततभोगवांछाप्रोक्ताकवींद्रैःखलुयक्षसत्वा॥
॥ १३॥ आतिथ्यसख्यादिषुवक्रभावातुराशिशीलीनिर्मलचित्तवृत्तिः॥ नानाव्रतैरेतिसयाप्रयासं मनुष्यस
त्वापरिकीर्त्तितासा॥ १४॥ दुश्चारिणीकुत्सितभूरिभोज्या मद्यऽऽसवाशापरितप्तगात्री॥ खर्वातिकृष्णा

काली
७

सविकारवक्त्रामालिन्ययुक्तेतिपिशाचसत्वा॥ १५॥ व्याकुलभ्रान्तशीलाचसोच्छ्वासंवकुजंभते॥ निद्रासक्ताचसत
तंनागसत्वेतिसोच्यते॥ १६॥ उद्वेगंनिष्फलंकुर्यान्नेत्रेसंभ्रामयेन्मुहुः॥ अप्रतीताचसततंकाकसत्वेतिसोच्यते
॥ १७॥ अत्यंतंचपलायातुसततोद्भ्रान्तलोचना॥ दंतसंगररक्ताचकपिसत्वेतिसोच्यते॥ १८॥ स्वभावादुष्टवाक्यावि
विप्रियारोपवभाषते॥ अपेतरागास्वानादेखरसत्वेतिसास्मृता॥ १९॥ जातिसत्वादयोयेवैनारीणामत्रभाषिताः
॥ प्रधानंप्रकृतिर्ज्ञेयातासुतत्वंशुपाश्रितैः॥ २०॥ अथनारीनाशहेतुरुच्यते॥ ॥ पितृसदननिवासःसंगतिःपुंश्च
लीभिः प्रवसनमपिपत्युर्वांछकेसेर्ष्यतात्र॥ वसतिरथचपुंभिर्दुष्टशीलैःस्वचवश्यपक्षितिरपिनिजवृत्तेर्योषितांना
शहेतुः॥ २१॥ अथवैराग्यहेतुः॥ ॥ कार्पण्यादतिमानरागविरहाद्योगादिपारुष्यतोमालिन्यात्समयवृतादि
भयतःशोकादृरिद्रादपि॥ भर्त्तुर्दुर्लितातताद्विभिन्नवपुषःकाठिन्यतःशंकनाद्दोषात्तां वध्वा प्रयातिवामि
नावैराग्यमद्वैःसदा॥ २२॥ अथविरक्तालक्षणम्॥ ॥ नाभिपश्यतिभर्त्तारिंनोत्तरंसंप्रयच्छति॥ वियोगे
सुखमाप्नोतिसंयोगेवातिसीदति॥ २३॥ शय्यामुपगताशेतेवदनंमार्ष्टिजृंभिता॥ तन्मित्रैर्द्वेष्टिमानंचवि

अ॰ रं॰
८

रन्त्यानाभिवांछति ॥२४॥ अथप्रीतिरुच्यते ॥ ॥नैसर्गिकीविषयजासमाचाभ्यासिकीतथा ॥चतुर्विधेतिविद्वद्भिर्दं
पत्योः रुक्तमा ॥२५॥ अभ्यासजासादृःसाध्यादंपत्योःसहजाचया ॥सान्द्रानिगडभूतासाप्रीतिर्नैसर्गिकीमता ॥
मालाचन्दनभोग्याद्यैर्विषयैर्वर्द्धितातुया ॥प्रीतिर्विषयजाप्रोक्तासमयोगेसमास्मृता ॥२६॥ आखेटदेव
एजादिकेलिसंगीतकर्मसु ॥अभ्यासयोगाधारद्धियात्सिसाभ्यासिकीस्मृता ॥२७॥ अथभोजनादिव्यवस्था ॥
भोजनंद्विगुणंस्त्रीणांवुद्धिःकृत्येचतुर्गुणा ॥निश्चयःषड्गुणःप्रोक्तःकामवेगस्तथाष्टधा ॥२८॥ अथयोनि
स्वरूपम् ॥ ॥योनिरभ्यन्तरेकापिपद्मकिंजल्ककोमला ॥कापिस्पाङ्कुरिकाकीर्णाकाचिद्वलिचयाकुला ॥
२९॥ गोजिह्वाभखरस्पर्शाकाचिदभ्यन्तरेभवेत् ॥पूर्वपूर्वतरातासुश्रेष्ठाज्ञेयाविचक्षणैः ॥३०॥ योनिमि
ध्येस्तिनाडीका कामांकुशसमाहिता ॥लिंगेनक्षोभितासैवद्रवेद्वारिनिरन्तरम् ॥३१॥ कामातप
त्रास्वजतिसस्पन्दइतिकीर्त्यते ॥ वरांगरंध्रादूर्ध्वंतुनासिकाभंयदस्तिनत ॥मन्मथछत्रमित्याहुराचम
त्कारायैः ॥योनिरंध्रेनातिदूरापूर्णचन्द्रास्तिनाडिका ॥३३॥ मनोजवारिसंपूर्णाशीतांतिष्ठतिसर्व

पाली
८

दा ॥तद्विस्पष्टाद्रुतानारीप्रोच्यतेपूर्वसूरिभिः ॥२४॥ अथाल्पसाध्योच्यते ॥ ॥रोगार्द्दिश्रांतदेहाचिरविरहवतीमासमा
त्रप्रसूतागर्भालस्यावनव्यज्वरयुततनुकात्यक्तपानप्रसंगा ॥स्नाताप्रुष्पावसानेनवरतिसमयेमेघकालेवसन्ते
प्रायःसम्पन्नरागामृगशिशुनयनास्वल्पतःसाध्यतेसा ॥२५॥ कन्दर्पशुद्धेप्रथमेलाभावाश्चिरेणान्तप्रियंवनिता
लभन्ते ॥शीघ्रंद्वितीयेघ्नतभूरिभावाःपुंसःक्रमोयंविपरीतउक्तः ॥२६॥ अथसुरताभिलापविहानि ॥ ॥संस्पृष्ट
त्पुलकाम्नुहुस्तनयुगंवस्त्रेणवाछादयेद्दंतेनाप्यधरंदशेच्चविरमेत्संजातलज्जाक्षणम् ॥प्रायश्चुंबतिचालकंनि
जवपुःसंभज्जातेजृंभतेरथ्यांचापिकराग्रपरस्पतिचदोर्मूलंहसत्यादरात् ॥२७॥ आलिंगेत्सिसखीप्रियंप्रल
पतिप्रत्युत्तरंयाचतेप्रव्यक्तंनचभाषतेस्मितमुखीव्रीडांकथाधारयेत् ॥व्याजेनैवविलम्बतेप्रकुरुतेमौलौचकराम्बु
यनंनारीणांसुरतस्पृहावुधजनैरौयेतिभावैस्सदा ॥२८॥ इत्यनंगरंगेसामान्यधर्मनिरूपणंनामप्रथमस्थ
लम् ॥१॥ ॥अथवनितानांदेशधर्मोच्यंते ॥ ॥विचित्रवेशाप्रचिकर्मदक्षापुराणीलिनीदंतनखादिरक्ता ॥
मनोजसंग्रामविनोदरम्यास्याल्पधनदेशप्रभवापुरंध्री ॥१॥ उपभोगकलानुरागिणीविरसंभोगरसप्रतोषि

अ०रं०

२

रणी॥ करघातनतुष्यमानसा वनिता मालवदेशसंभवा॥२॥ अभिघातकचि विरिज्यतेन खदंतैः परिरंभलालसा॥ वृ
त्तुंबनहार्यमानसा वनिताऽऽभीरसमुद्भवा स्मृता॥३॥ परिरंभरसलोलुपारदक्षतगात्रे द्रवमेति सत्वरम्॥ सुकुमार
तनुर्मनोरमा सुरतेन्द्रत्यति लाटकामिनी॥४॥ मृद्वी दुराचाररता वहन्ती रतानि मिश्रैरतिनर्मदक्षा॥ त्रपाविहीना
तिमनोरमा वा स्यादांध्रकर्णाटभवा पुरन्ध्री॥५॥ नितान्तकण्डूतिप्रुतस्मरालया द्रुवंति चण्डध्वजघातना द्विरम
॥ रतिप्रयोगे चतुराश्च योषितः संकीर्तिताः कोशलराष्ट्रसंभवाः॥६॥ ईषद्व्रुसमनोरमा वनितरां साक्षेपवाग्वि
भ्रमा निर्लज्जाश्च पलाः कलासुकुशला गाढानुरागान्विताः॥ नार्यः पाटलिपुत्रजा अपि महाराष्ट्रोद्भवाश्च
सन्ततं नानावेशविनोदभावरसिकाः संकीर्तिताः पण्डितैः॥७॥ कुसुममृदुशरीरा चुंबनालिंगनादौ वृ
तरच्युतभावा क्रूरचेष्टाविरक्ता॥ विषमविशिखयुद्धे स्तोकवेगा पुरन्ध्री भवति तरलवेगा अंगजा गौडजा च
॥८॥ विपरीतरताभिलाषिणी गतलज्जा नखदानतोषिणी॥ नितरामनुरागशालिनी मदनार्त्ता कथिते यमु
स्कोली॥९॥ प्रियंवदा कोमलदेहवल्ली भृशं द्रवन्ती स्मरकेलिरंगे॥ विलासदक्षा प्रचुरानुरागा स्यात्को काली

६

मरूपप्रभवा पुरंध्री॥१०॥ निजदोषनिगोपनेरताः परदोषग्रहणे प्रुतत्पराः॥ वनिता वनवाससंभवा घनदेहा परि
कीर्तिता बुधैः॥११॥ उपभोगरतानुलोमनालघुसंभोगविधिः सुतोषिणी॥ शुभवेशधराविचक्षणा कथि
ता सा खलु गुर्जरी बुधैः॥१२॥ प्रचण्डवेगा अतिकष्टसाध्याः सुकोपवत्पञ्चलनेत्रपाताः॥ भवान्ति दुष्टाः किल
सिन्धुजाता अवन्तिवाह्लीकभवाश्च नार्यः॥१३॥ नानोपभोगरसिका रतिरंगदक्षा प्रोत्फुल्लपद्मनयना
प्रियवल्लभा वा॥ कन्दर्पदर्पपरिदीपनभावशीला ज्ञेयास्तु धैर्यदिगतिः खलु तीरभुक्ता॥१४॥ संभोगशिक्षा
कुशलाः सलज्जाः प्रियोपभोगा अतिचण्डवेगाः॥ मनोरमाः पुष्पपुरे प्रसूताः स्युरंगना मात्रतिलिंगजाश्च
॥१५॥ पृष्ठः सुवाचो लघुभोगसाध्याः ससाहसा वीतभयत्रपाश्च॥ समानरूपा द्रविडप्रजाताः सौवीरमेदेम
लयेच नार्यः॥१६॥ नखादिविन्यासकलाविहीनाः संभोगसंमर्द्दनजाततोषाः॥ स्वभावतो दुष्टतमाः प्रचण्डाः
काम्बोजपौण्ड्रप्रभवाश्च नार्यः॥१७॥ दुर्गन्धगात्रालघुभोगतृष्णाः संचुंबनाश्लेषरसाभावहीनाः॥ म्लेच्छांगनाः
पर्वतजाश्च नार्यो गांधारकाश्मीरभवास्तथैव॥१८॥ जात्यादिसामान्यमिति त्रसमस्वयमसु ज्ञात्वा नरः सक
१+ लैर्यः सुवक्त्रनयनारमणीयवाचः कान्तानुरागरसिका भृशकोमलांग्यः॥ कन्दर्पकेलिकुशलाः कथिताः कवीन्द्रैर्नेपा

लजाः क्षितितलेषु विचित्रभायाः॥१९॥+१

अ·र० लकामकलाप्रवीणाः ॥ संतोषयेद्व्यसलनं सुरतप्रयोगैः प्राणेश्वमत्वमुपयाति सकामिनीनाम् ॥ १९ ॥ इत्यनंगरंगे दे
१० र्धर्मनिरूपणं नाम पंचमस्थलम् ॥ ५ ॥ ॥ अथ द्रावणादिप्रयोगा उच्यन्ते ॥ ॥ प्रागेव पुंसः सुरते न याव
न्नारी द्रवेद्रोगसुखं न तावत् ॥ अतो बुधैः कामकलाप्रवीणैः कार्यः प्रयत्नो वनिताद्रवत्वे ॥ १ ॥ जात्यादि
साम्यं दुर्ज्ञेयं सांकर्यादिविशेषतः ॥ अनश्वाति सौक्ष्म्याच्च कलापीन्द्रोरगोचरा ॥ २ ॥ तस्माल्लोकहितो
पायं दंपत्योः सुखसिद्धये ॥ नानौषधविधानेन द्रवयुक्तिरुदीर्यते ॥ ३ ॥ मधुना साहितं व्योषा चूर्णयि त्रिकटु५
स्वा वरांगके ॥ निक्षिप्य तेन तांगी सा पुंसः प्राग्द्रवतां व्रजेत् ॥ ४ ॥ भुद्रशंकरवीजं च जाती रसविमर्दितम्
॥ वरांगमध्ये निक्षिप्य नारीं संद्रावयेद्रुतं ॥ ५ ॥ चिञ्चा (आमिली) फलं ससिन्दूरं माक्षिकेन समन्वितम् ॥ क्षि
प्त्वा गुह्यान्तरे यासां प्रागेव द्रवतां नयेत् ॥ ६ ॥ कर्पूरं टंकणं शंभुवीजं वै तित्रिभिः समैः ॥ सक्षौद्रैर्लि
प्तलिंगस्तु नरः संद्रावयेत्स्त्रियाम् ॥ ७ ॥ मधा आगस्त्यपत्रोत्थरससंमर्दितेन च ॥ टंकणेन ध्वजं लि
प्त्वा द्रावयेदबलां नरः ॥ ८ ॥ जीर्णगुडश्चिंचिणिकाफलं च व्योषा रजः क्षौद्रयुतं समांशं ॥ एभिर्ध काली १०

टंकणां सुहागा = २

सिंदूरी = ४
धत्तूरवीजं = २

जंयः परिलिप्य शेतेकुर्यात्स रेनः स्मुति भंगनानाम् ॥ ८ ॥ मरिचकनकवीजैः पिप्पलीलोध्रयुक्तैर्विमलमधु
विमिश्रैर्मीनवोलिप्तलिंगः ॥ स्मरसमरविलासे कष्टसाध्यांच नारीमपगतनररागां संविदध्याद्वशपम् ॥
१० ॥ अथ स्तंभनविधिः ॥ ॥ पतनान्मदनांभसस्त्वरा परितो योनभवेद्विलासिनाम् ॥ सुरतोत्सव सिद्धिहेतवे
तदयं स्तंभविधिर्निरूप्यते ॥ ११ ॥ लज्जालुमूलं गोक्षीरैर्वज्रीक्षीरेण वा पुनः ॥ पिष्ट्वा तु पादौ संलिप्य चिरा
द्वीर्यं न मुंचति ॥ १२ ॥ अथ कौसुंभतैलेन वर्षाभूरजसा पिबा ॥ लिप्तपादः पुमान् रेमे न जहाति रतौ त्वरा
॥ १३ ॥ सिताया काकजंघायाः मूलं श्वेता मधुकेसरम् ॥ क्षौद्रेण नाभिलेपेन वीर्यं स्तंभति कामिनाम् ॥
राजवृक्ष १४ ॥ शंपाकं शंभुवीजं च कर्पूरं च समांशकम् ॥ मधुनालेपयेन्नाभौ सच वीर्यं न मुंचति ॥ १५ ॥ सितकोकि धत्तूर ३
लनामस्य वीजं पयसोद्धृतं करे ॥ वज्रं लोहित सूत्रेण वीर्यस्तंभं करोत्यलम् ॥ १६ ॥ सप्तपर्णस्य वीजं च
रविवारे समुद्धृतम् ॥ वक्त्रे धृतं न रणां वीजं स्तंभाति सुरते चिरम् ॥ १७ ॥ श्वेतेतु मूलं पुंखायाः पुष्यार्के प्राप्य यः
करे ॥ कन्याकर्त्तितसूत्रेण वध्नाति सभजेच्चिरम् ॥ १८ ॥ वीजं सितपिकाख्यस्य वटक्षीरेण पेषितम् ॥ करंजवीज

अ॰ इं॰
११

मध्यस्यंस्तंभनंवद्दनेघृतम् ॥१९॥ अथवाजीकरणम् ॥ ॥शक्तेरभावात्संभादिसर्वमेवाप्रयोजकम् ॥ अतःशरीरपुष्ट्य
र्थंवाजीकरणमुच्यते ॥२०॥ चूर्णंविदार्याः स्वरसैर्भावितंभानुशोषितं ॥ मध्वाज्यमिश्रितंलीढ्वाभजतेवनिताद
श ॥२१॥ स्वरसैर्भावितंधात्रीचूर्णमाज्यसितान्वितम् ॥ क्षौद्रेणाविलिहन्रात्रौभजतेवनितादश ॥२२॥ क
पिगोक्षुरगोरक्षवलानागवलाभवम् ॥ चूर्णंचशतपुष्प्यायाः पीतंक्षौद्रेणपौष्टिकम् ॥२३॥ सितासाधित
गोक्षीरेमाषासंभाव्यशोषयेत् ॥ भानुपादेपुनस्तेषांचूर्णस्यवटकंशुभम् ॥२४॥ कृत्वाघृतेनसंसाध्यप्रदोषे
भक्षयेत्सदा ॥ वृद्धोपिप्रबलोभूत्वावनितानांशतंव्रजेत् ॥२५॥ बीजंसितपिकाख्यस्यतंदुलाःषष्टिकोद्भवाः
॥ द्वयोःकर्षंनरालिहन्रात्रौमधुनाहृष्टतांव्रजेत् ॥२६॥ शतपत्रारसंसर्पिःक्षिकल्पंतदृशाधापयः ॥ दत्वासं
साधितंक्षौद्रसिताभ्यांपौष्टिकंपरम् ॥२७॥ स्वतायत्रिफलायष्टीचूर्णंमधुघृताचितम् ॥ दिनान्तेले
ढियोनित्यंनारीश्चसुरतेजयेत् ॥२८॥ अथलिंगस्थूलीकरणम् ॥ ॥लघुसूक्ष्मेणलिंगेननरज्यं
तियोषितः ॥ अतस्तत्प्रीतयेवक्ष्येस्थूलीकरणमुत्तमम् ॥२९॥ वलानागवलाकुष्टंवसाद्विरदपिप्पली॥ काली

अश्व कांमो कुष्ट पोसो गजपिप्पली

११

कुष्ठवोबाटंकरणाचूर्णकैः ॥ तिलतैलयुतैर्लेपाल्लिंगवृद्धिःप्रजायते ॥३२॥ सैंधवंमरिचं ×२

अश्वगन्धा कल्वी८

वाजिगंधाहयारिपुरितिसर्वसमांशकम् ॥३०॥ संचूर्ण्यनवनीतेनलिंगलेपोविधीयते ॥ मुहूर्त्तादपिसूक्ष्मंच
वाजिलिंगसमंभवेत् ॥३१॥ जातीरसःशिलाकुष्ठंवृहतीखरमंजरी ॥ हयगंधायवामाषाःपिप्पलीगौरसर्ष
पाः ॥३३॥ तिलश्चैतानिसंपिष्यमधुनोद्वर्तनंबुधः ॥ प्रयोजयेत्कर्णपालिस्तनलिंगवर्द्धनम् ॥३४॥ भल्लातं
कषलवणंनलिनीदलमेवच ॥ एधातद्रुस्मवृहतीफलजेनाम्भसासह ॥३५॥ माहिषीगोमयैःपूर्वंघृष्ट
लिंगेविलेपयेत् ॥ तत्क्षणेमुशलाकारंदृष्ट्वैवभवेद्दलम् ॥३६॥ लोध्रकासीसमातंगवलाकटुतिलोद्भवम् ॥
तैलंससाधितंलिंगयोनिकर्णविवर्द्धनम् ॥३७॥ अथयोनिसंकोचनविधिः ॥ ॥प्रौढानवप्रसूतानांश्लथं
गुप्तंनरोचते ॥ सूनामतस्तत्संकोचविधिंसंक्षेपतोब्रुवे ॥३८॥ सनालंकमलंपिष्ट्वापयसाकारयेद्वटीम् ॥
तांनिधायस्मरागारेनोवृद्धापिस्यात्कुमारिका ॥३९॥ देवदारुनिशायुग्मंसरसीरुहकेशरैः ॥ संलिप्तं
मदनक्षेत्रंसंकोचंपरमंव्रजेत् ॥४०॥ लिप्तापिकाख्यबीजैश्चवारिपिष्टैःस्मरालयम् ॥ नियमेनपरंगाढं
वतांगलभतेंगना ॥४१॥ त्रिफलाधातकीपुष्पजंबूत्वक्लोध्रकैःसमं ॥ सक्षौद्रैर्लिप्तगर्भावकन्येवजर

धस्रोरो१ जामुनोव

अ॰ रे॰ १२

तीमवेत् ॥४३॥ कटुतुंबीभवैर्वीजैः सलोध्रैः स्मरमंदिरम् ॥ लिप्त्वानवप्रसूता पिष्ट्वैवं कन्येव राजते ॥४४॥ वाजि
गंधावलाब्योषानिदीन्दीवरकुष्ठकैः ॥ तोयपिष्टैः स्मरागारं लिप्तं गाढतरं भवेत् ॥४४॥ मधूककाष्ठसारेणात्व
क्षोनमधुना सह ॥ वरांगं पूरितं यत्नादत्यन्तं दृढतां व्रजेत् ॥४५॥ अथ योनिसंस्कारः ॥ ॥ लवंगं राष्ट्रपं तैलं
जातीपुष्पैः प्रसाधयेत् ॥ नारीगुह्यं तदभ्यंगात्सुगंधिं सुरते भवेत् ॥४६॥ सुरदारु तिलारिष्ट दाडिमांजन कांद
नैः ॥ तैलं संसिद्धमभ्यंगात्योनिं सुरभितां नयेत् ॥४७॥ अथ लोमशातनम् ॥ ॥ कटुतैलेनागरूं शंखिपत्रा
सप्ताहमातपेत् ॥ निधेयं मर्दनात्तत्तु योनिलोमापहं स्मृतम् ॥४८॥ सप्ताहं भावितं शंखभस्म रंभाभसातत ॥
तालकं च हरति योनिलोमानि योषिताम् ॥४९॥ हरितालं पलाशस्य भस्म रंभाजलान्वितम् ॥ एतस्य लेपा
ल्लोमानि निरोहन्ति कदाचन ॥५०॥ ॥ अथ नष्टपुष्पसमुद्भवनम् ॥ ॥ भृष्टं ज्योतिष्मती पत्रं जपापुष्पं च वारिणा
॥ पिष्ट्वा पिबति सा भूयो नष्टपुष्पं स विन्दति ॥५१॥ तंडुलीदेवकाष्ठं च दूर्वापत्रं समं त्रयम् ॥ वारिपिष्टं पि
बेधावन्नष्टपुष्पं लभेत सा ॥५२॥ अथ पुष्पाधिक्यनिवारणम् ॥ ॥ पथ्यारसांजनं धात्री त्रयं पिष्टांभसा
समम् ॥ पिबेद्यातिकं पुष्पमाशु तस्याः शमं नयेत् ॥५३॥ कपित्थं वेणुपत्रं च समांशं मधुना सह ॥ तीक्ष्ण

काली १२

सप्ताहमाधिक्यपुष्पस्योपशमं नयेत् ॥५४॥ अथ गर्भाधानविधिः ॥ ॥ रूक्षकांचनताम्राणां भस्म क्षौद्रान्वितं त्र्य
हात् ॥ लीढं पुष्पान्ते स्त्रीभिः क्षेत्रशुद्धिपरं दिशेत् ॥५५॥ नागकेशरचूर्णं च लात्वाज्येन पिबेत्त्र्यहम् ॥ क्षीरभु
ग्भर्तृसंयोगाद्गर्भं धत्ते न संशयः ॥५६॥ वाजिगंधामृतासर्जिक्वाथं स्नानदिने पिबेत् ॥ सापि पुंयोगतो नारी
गर्भं धत्ते न संशयः ॥५७॥ शृंगवेरोषणाक्षुद्राकणाकेसरं अरजः ॥ गोघृतेन पिबेद्या तु वंध्यापि लभते सुतम्
॥५८॥ पुष्पोद्धृतं लक्ष्मणाया मूलं भर्त्रानिवेशितम् ॥ पिबेद्घृतेन सा गर्भं धत्ते क्षीराशना ध्रुवम् ॥५९॥
बीजपूरस्य मूलं वा क्षीरसिद्धं घृतान्वितम् ॥ ऋतौ त्र्यहं पिबेद्या च गर्भं धत्ते न संशयः ॥६०॥ पुष्पोद्धृता श्वेत
बलामूलकर्षं वत्सलमम् ॥ षष्टीचूर्णं सितायास्तु पलमेकं विमिश्रयेत् ॥६१॥ पिष्ट्वा गोरेकवर्णायाः सवत्सा
याश्च गोः पयः ॥ आदाय क्षिप्रं प्रातर्मध्ये पिबेत्सा यं वरांगना ॥६२॥ न खादेत्तद्दिने किंचिदथ रात्रौ पतिं व्रजेत्
॥ प्रातः क्षीरौदनं भक्षेद्गर्भिणी स्यादसंशयम् ॥६३॥ अथ गर्भस्तंभनम् ॥ ॥ कुलालपाणिसंलग्नः पंकः
क्षौद्रसमन्वितः ॥ अजाक्षीरेण संपीतो गर्भस्तंभं करोत्यलम् ॥६४॥ यष्टीमा वरधात्रीणां चूर्णं पीतं पे

अ॰ रं॰
१२

योन्चितम् ॥ सप्राहाच्चलितं गर्भं स्त्रीणां संस्तंभयेद् ध्रुवम् ॥६५॥ कंदंलो ह्नितपयस्य स्त्रीराज्यमधुसंयुतम् ॥ सुपक्कं
शीतलं कृत्वा स प्राह यांग नापिवेत् ॥६६॥ गर्भस्रावं तथा वांतिं शूलं शोषं त्रिदोषजम् ॥ अन्यांश्च वकृ शोरोगान्
नाशयेन्नात्र संशयः ॥६७॥ अथ सुखप्रसवविधिः ॥ ॥मातुलुंगमधूकोत्थं सूर्तांमधुघृतान्वितम् ॥ पीत्वा सूतेसु
खं नारी शीघ्रमेव न संशयः ॥६८॥ गृहधूमं समाघ्राय पिबेत्पर्युषितोम्भसा ॥ पाशा सूते सुखेनैव शीघ्रमेव न सं	व एं ग ना ४
शयः ॥६९॥ रविवारे गृहीतस्य गुंजामूलस्य बंधनात् ॥ नीलसूत्रैः कटौ मूर्ध्नि जायते प्रसवस्त्वरा ॥७०॥ तत्रात
न्मंत्रः ॥ ॥ॐ मन्मथमन्मथ मथ वाहि लि वालस्योदरं कुच लघुस्वाहा ॥ ॥इति मंत्रेण संजप्तं पानं देयं जलं
बुधैः ॥ सूतेंगना सुखं शीघ्रं मंत्रराजप्रसादतः ॥७१॥ अथ वंध्यात्वोपपादनम् ॥ ॥गर्जत्रैहायनं यान्ति पल
मात्रं तु नित्यशः ॥ मासार्द्धं सा भवेद्वंध्या यावदायुर्न संशयः ॥७२॥ नृषतोयेन संक्षाप्य मूलमग्नितरूद्भवम् ॥
पुष्पावसाने त्रिदिनं पीत्वा वंध्याभिजायते ॥७३॥ कदंवस्य फलं पादं माक्षिकाया दिनत्रयम् ॥ पीतमुष्णो
दकेनैव वंध्यात्वं प्रतिपादयेत् ॥७४॥ रक्तोभूरुहवीजानां पलार्द्धं तंडुलांभसा ॥ ऋतौ पीत्वा तु सप्ताहं वंध्यां	काली
कुर्यान्मृगीदृशाम् ॥७५॥ अथ केशरंजनविधिः ॥ ॥गव्येन पयसा पिष्टा तिलपुष्पं सगोक्षुरम् ॥ सप्ता	१२

खर्वतं १

हं लेपनं कुर्यात्केशानदीर्घान्विवर्द्धयेदपि ॥७६॥ दंतीशावरकल्केन सिद्धं तैलं तिलोद्भवम् ॥ पीतं कांस्यैर्दंतानां हन्ति ले
पनात् ॥७७॥ गुंजाफलरजः क्षौद्रयुक्तं लेपान्निहन्त्यलम् ॥ इन्द्रलुप्तं तथा केशवाह्यारोहणकारणम् ॥७८॥ दग्ध्वे
भदंतं सुश्लक्ष्णं पिष्टा तेन प्रलेपयेत् ॥ इन्द्रलुप्तं तथायाति केशारोहन्ति भूरिशः ॥७९॥ आम्रप्रसूनं त्रिफला त्वक्
पाण्डुवनरोरपि ॥ पिण्डारकं चेति कल्कैस्तिलतैलं प्रसाधयेत् ॥८०॥ नीलतैलमिति ख्यातं केशानां रंजनं परम् ॥
क्षिप्तैः हंसपक्षोपि कृष्णवर्णमेव कतां व्रजेत् ॥८१॥ माजूफलकणानीलीसैन्धवैः सारनालकैः ॥ पिष्टैः शिरोरु
हालिप्ताः श्यामवर्णा भवंत्यलम् ॥८२॥ निम्बतैलफलं नित्यं मासैकं यः पिबेन्नरः ॥ भल्लाः केशाः क्रमेरोवतस्य
यात्पलितसल्पनाम् ॥८३॥ गोरोचना कृष्णतिलाः काकमाचीशतावरी ॥ अमीभिश्चिकुरा लिप्ताः श्यामतां यां
ति सत्वरम् ॥८४॥ अथ केशप्रलीकरणम् ॥ ॥तिलानां सहि दुग्धेन भावितानां च यद्भवेत् ॥ तैलं तल्लेपना
त्केशाः स्फटिकाभा भवन्ति हि ॥८५॥ वज्रीक्षीरेण याधात्री भाविता मज्जनात्तथा ॥ तत्क्षणादेव मर्त्यानां भिपत
न्तिकजाः स्वयम् ॥८६॥ अथ मस्तकराटकहरणम् ॥ ॥वचाशावरधान्यानां लेपनाद्यौवनोद्भवाः ॥ प्रस्वस्यपि

अ॰ रं॰ १४

पिकाः यान्तिनरनार्योः क्षयंत्र्यहात् ॥७॥ करण्ठकैः शाल्मले पिष्टक्षीरपिष्टैर्विलेपयेत् ॥ मुखस्यात्तस्य पिटिकानाशंग
च्छन्त्यसंशयम् ॥८॥ लोध्रसैंधवसिद्धार्थवचानां परिलेपनात् ॥ गंडस्थाः पिटिकायांति देहिनां संक्षयंत्र्यहात् ॥
९॥ अथ मुखच्छायाहरणम् ॥ ॥ तिलद्विजीरासिद्धार्थान् पिष्ट्वा क्षीरेणलेपयेत् ॥ यः सप्ताहं जयेन्नीलीं चन्द्रवद्व
दनं भवेत् ॥१०॥ गैरिकं शोरायष्टीच मेघनादनिशाद्वयम् ॥ पिष्ट्वारंभांभसालेपात्सप्ताहान्नीलिकां जयेत् ॥११॥
अथ कुचसंस्कारः ॥ ॥ वाजिगंधा वचाकुष्ठकरणाश्वारिलवंगकम् ॥ नवनीतां च संमिश्र्य लेपात्कुर्यात्कुचान्स्थूलान्
॥१२॥ कोलमज्ज्ञा हयारेच्य भुजंगस्य वसासमा ॥ एतेषां मर्दनात् क्षीणां कुचाः संयान्ति पीनताम् ॥१३॥ श्रीप
र्णीरससंसिद्धं तिलतैलं विलेपयेत् ॥ पतितावपि संकुर्यात् पीनौत्तुंगौ कुचौ स्त्रियः ॥१४॥ दाडिमीकल्कसंसिद्धं
कटुतैलं विमर्द्दयेत् ॥ स्तनौ वारुनरोपीनौ नित्यं कुर्यान्मृगीदृशः ॥१५॥ तैलं तिलोद्भवं गव्यं घृतं वार्कपयः सम
म् ॥ वलारपा मलताम्बोषालज्ञालुष्चानिशाद्वयम् ॥१६॥ एतेषां कल्कसहितं पचेन्मृद्वग्निनासुधीः ॥ ननसेत
कुचाः स्त्रीणां यान्ति शीघ्रं विशालताम् ॥१७॥ पद्मानां दुलतोयेन तैलमेतत्पिवेद्यदि ॥ पीनोत्तुंगौ कुचौ तस्याः न
पतेतां कदाचन ॥१८॥ इत्यनंगरंगे द्रावणादिप्रयोगनिरूपणं नाम षष्ठं स्थलम् ॥६॥ ॥ अथव

काली १४

शीकरणादिकं निरूप्यते ॥ ॥ सारमुद्धृत्य संक्षेपाद्वशीकरणमोहनम् ॥ कामिनां प्रीतिजनकं किंचिदत्राभिगद्य
ते ॥१॥ तत्रादौ तिलकविधिः ॥ ॥ लज्जालुं मधुकं हव्यं नलिनीमूलमेव च ॥ एतान्पिष्ट्वा स्ववीर्येण यः कुर्यात्तिल
कं पुमान् ॥२॥ तत्क्षणादेव नयति वश्यतां जनसंचयम् ॥ वात्स्यायनेन मुनिना प्रोक्तो योगोयमुत्तमः ॥३॥ सि
तार्कमूलं मंजिष्ठा वचा मुस्तासकुष्ठकम् ॥ स्त्रीयोनिशोणितेनैव एकीकृत्वा ललाटके ॥४॥ भ्रमं तिलकमाद
धेयः स लोकत्रयं क्षणात् ॥ नयति स्ववशं प्राज्ञः सुचिरं मोदते भुवि ॥५॥ तगरं पिप्पलीमूलं मेषशृंगी करंज
जटा ॥ एतत्समं स्वपंचांगमलेनीत्वैकतां सुधीः ॥६॥ मधुना तिलकं कुर्याद्यः क्षोणीसुतवासरे ॥ जगत्सर्वं व
शीकुर्यात्स पुमान्नात्र संशयः ॥७॥ गोरोचनं च संभाव्य स्वपुष्परुधिरेणाया ॥ कुर्यात्तु तिलकं भाले सा पतिं मो
हयेद्ध्रुवम् ॥८॥ अथांजनविधिः ॥ ॥ महाष्टमीदिने यस्तु श्मशानेन रमस्तके ॥ पातितं कज्जलं विश्वं मोह
येन्नयनांजनात् ॥९॥ रोचनाकेशरं कन्याशिलासौभीर्विलोचने ॥ यो जयेद्दृष्टिपथगं सर्वमेव विमोहये
त् ॥१०॥ तालिसकुष्ठतगरैर्लिप्ताक्षोमांसुवर्त्तिकाम् ॥ सिद्धार्थतैलेनिक्षिप्य कज्जलं नरमस्तके ॥११॥

अ॰ र॰
१५

पातयेदंजनान्तस्यसर्वदाभुवनत्रयम् ॥ दृष्टिगोचरमायातिसर्वोभवतिदासवत् ॥१२॥ शिलाकिंजल्कफलिनीरोचना
नांतथांजनात् ॥ प्रध्यार्कयोगेविहितंदंपत्योर्मोहनंपरम् ॥१३॥ अथचूर्णविधिः ॥ ॥ काकजंघासितापक्षो
भ्रामरीकुष्ठमुत्पलम् ॥ मूलंतगरजंचैषांचूर्णीक्षिप्तंविमोहयेत् ॥१४॥ वात्योशिकादलंपंसोमलंमालांशवस्य
च ॥ पक्षावलोरिदंचूर्णीक्षिप्तंशिरसिमोहनम् ॥१५॥ सप्तछदंशिवाख्यंचसक्षोद्रंवसमांशकम् ॥ अमी
षांशिरसिक्षिप्तंचूर्णंमोहकरंपरम् ॥१६॥ अथभक्ष्यणविधिः ॥ ॥ अंगारिसर्वैनिःकासपखंजरीटो
दरंकजे ॥ द्रावयित्वास्ववीर्येणशरावयुगलेक्षिपेत् ॥१७॥ मुद्रांकृत्वातदेकान्तेसप्ताहंधारयेत्सुधीः ॥ प
श्चात्रिःकास्यसंपिष्ट्वावटीकृत्वाविशोषयेत् ॥१८॥ साभक्षणविधानेनदीयमानापरस्परम् ॥ दंपत्यो
र्मोहजननीकीर्तितावटिकोत्तमा ॥१९॥ अथलेपनविधिः ॥ ॥ पःस्वरेतःसमादायरतान्तेसव्यपाणि
ना ॥ वामपादेस्त्रियोलिंपेत्सातस्यवशगाभवेत् ॥२०॥ याभोगशेषेकांतस्यलिंगंवामांघ्रिणास्पृशे
त् ॥ यावदायुर्भवेद्दासःसततस्यानात्रसंशयः ॥२१॥ कपोतविष्ठासिंधूत्थमधुकैस्समभाग

काली
१५

धजो १

कैः ॥ लिप्त्वालिंगंभजेद्दासीववशगा स्याद्वरांगना ॥२२॥ घनसारंसमल्लुकमेढ्रंचमधुनासह ॥ पिष्ट्वालिप्तंयांच
भजेत्सावशगाभवेत् ॥२३॥ रोचनाकनकंशंभुवीजंकर्पूरचन्दने ॥ एभिर्विलिप्तलिंगोयांभजतेसावशाभवे
त् ॥२४॥ अथधूपविधिः ॥ ॥ चन्दनंकुंकुमंव्योबाकामाघंकुसुमंजलम् ॥ देवदारुचसंपिष्यमधुनासह
मिश्रयेत् ॥२५॥ चिन्तामणिरितिख्यातोधूपःपरममोहनः ॥ एषप्रयुक्तोविघ्नानासर्वकार्याणिसाधयेत् ॥
॥२६॥ एलासर्जरससप्ताक्षर्पश्चंदनंयुवतीवशा ॥ भृंगीचैभिस्समैर्धूपात्सर्वंविश्वंविमोहयेत् ॥२७॥ अथका
मेश्वरोमंत्रः ॥ ॥ प्राक्चकामेश्वरेणुक्ताप्रणवादितत्तोमुकीम् ॥ आनयाथानयेत्युक्तावशतांहीततःपद
म् ॥२८॥ अयंकामेश्वरोमंत्रःकदम्बकुसुमैस्सह ॥ पलाशकुसुमैर्वापिसंजप्तोयुतसंख्यया ॥२९॥ तथा
दशांशहोमेनसर्वसिद्धिप्रदःस्मृतः ॥ अनेनजपपुष्पादिदत्तंपरममोहनम् ॥३०॥ अथचामुण्डामंत्रः
॥ ॥ ओं चामुण्डेमोहयाथैनांवशतांनयचामुकीम् ॥३१॥ स्वाहापदान्तइत्युक्त्वाचामुण्डामंत्रउत्तमः ॥ अ ॥
पलाशकुसुमैरेनंलक्षंजपूत्वादशांशतः ॥ होमेनवामविधिनासर्वसिद्धिंप्रविन्दति ॥३२॥ मंत्रोशोपि

अ.र.१.
१६

रजस्तानि सप्तधा कुसुमानि च ॥ एतानि वशगां कुर्यात्कामिनीं नात्र संशयः ॥ ३३ ॥ अथ पद्मिनी वशीकरणम् ॥
कामेश्वर पदं पूर्वं मोंकारादि विमोहय ॥ स्वाहान्तं क्रमतो मंत्रं नागवल्लीदले लिखेत् ॥ ३४ ॥ पुष्पेण मधुयु
क्तेन रविवारेभिमंत्रितम् ॥ सा तेन दीयमानेन पद्मिनी वशतां नयेत् ॥ ३५ ॥ अथ चित्रिणी वशीकरणम्
॥ ॥ ॐकारद्वितयं प्रोक्त्वा विहंगमपदद्वयम् ॥ कामदेवाय तस्मै च स्वाहेत्यस्त्रं मनोभवः ॥ ३६ ॥ पिष्ट्वा जा
तीफलं रंभामूलतोयेन भावयेत् ॥ संशोष्य भानुकिरणैर्नागवल्लीदले क्षिपेत् ॥ ३७ ॥ निमंत्र्यानेन मंत्रेण रवि
विवारे प्रदापयेत् ॥ एतद्भक्षणमात्रेण चित्रिणीं वशमानयेत् ॥ ३८ ॥ अथ शंखिनी वशीकरणम् ॥
ॐ नमो नन्त श्रो मिति च स्वाहान्तं च पदद्वयम् ॥ अयं महासिद्धमंत्रः कीर्तितः पूर्वसूरिभिः ॥ ३९ ॥ मंत्रेणानेन
संजप्य मूलं तगरसंभवम् ॥ श्रीफलैव संघ्या शंखिनी वशतां नयेत् ॥ ४० ॥ अथ हस्तिनी वशीकरणम् ॥
ॐकारो द्विरिप्युग्मं च कामदेवायवेत्यथ ॥ तस्मै स्वाहेति कथितो मंत्रश्रेष्ठो मुनीश्वरैः ॥ ४१ ॥ कपोतवि
ष्ठं सपिष्य मधुनाथ विमिश्रयेत् ॥ मंत्रेणानेन तद्दानाद्धस्तिनी वशगा भवेत् ॥ ४२ ॥ अथांगरागादिकम् ॥

काली
१६

संमूर्छितानुरागाणां रत्युत्सवविलासिनाम् ॥ कामिनां प्रीतिजननमंगरागादिकं ब्रुवे ॥ ४३ ॥ चन्दनोशीरण पा
त्रिलोध्राम्रत्वक्समुद्भवः ॥ लेपः स्वेदजदौर्गन्ध्यं हरत्याशु विलासिनाम् ॥ ४४ ॥ पथ्यानिंबदलं लोध्रं दाडिमी
सप्तपत्रयोः ॥ वल्कलश्च प्रलेपोयमंगदुर्गंधनाशनः ॥ ४५ ॥ चिंचाफलं करंजस्य वीजैर्युपहरीतकी ॥ वि
ल्वमूलेन कक्षादिदुर्गंधिहरणं वमः ॥ ४६ ॥ नागपुष्पागुरूशीरकोलमज्जांबुचन्दनैः ॥ लिप्तांगं विनि
हन्त्याशु दुर्गंधं घर्मवारिजम् ॥ ४७ ॥ त्वांगपीलुतरोः पुष्पं तथा जंबूफलं समम् ॥ एतद्देहे निदाघेषु लिप्तं
घर्मांबुनाशनम् ॥ ४८ ॥ पिचुमंददलांभोजलोध्रदाडिमवल्कलैः ॥ निदाघकाले लिप्तांगं घर्मवारि वियंत्र
येत् ॥ ४९ ॥ शिरीषकेसरोशीरलोध्रैरंगाविरूक्षणागात् ॥ तद्भक्षणाच्च घर्माम्बु निदाघे नैव जायते ॥ ५० ॥
अथ स्नानीयसुगंधिविधिः ॥ ॥ विल्वपत्रं मरुवकमशोककुसुमानि च ॥ क्रमात्पुष्पाणि केतक्याः क्षिप्तानि
ले निधापयेत् ॥ ५१ ॥ आतपे भस्मपुष्पाणि ततो निःकाशयेन्नरः ॥ महापरिमलं तैलं स्यात्तं योग्यं विलासिनां ।
एलां मुद्गनखस्पर्गमांसी कर्पूर पत्रकैः ॥ स्नातासुगंधं परमं सूईजानां दिने दिने ॥ ५३ ॥ धात्री स्वर्ण घनोशी

रपथ्यामांसीविलेपनैः॥ लालामासार्द्रमाचत्तेकेशसौरभ्यमुत्तमम्॥ ५४॥ अथसामान्यसुगंधः॥ ॥चन्दनैला
मदीपत्रशीघ्रपथ्यांबुतोयदैः॥ सामलैर्लेपउक्तोयंसुगंधःकामिवल्लभः॥ ५५॥ कर्पूरंकुंकुमंलोध्रंस्पौरो भेमाकुंहो २
यजलमंबुदः॥ उशीरश्चसमैरेभिर्लेपस्स्यात्सुरभिःपरः॥ ५६॥ पत्रामुस्तचन्दनोशीरकृष्णागुरुसमुद्भवः॥
लेपःकृतोयमंगेषुसौरभ्यंपरमंदिशेत्॥ ५७॥ अथसर्वोत्तमसुगंधः॥ ॥कस्तूरीनागकुसुमंशैलेयंचन्द
नंघनम्॥ श्रीवासःकनकश्चन्द्रोजातीस्पौरोयरतिकम्॥ ५८॥ सुश्लिष्टपिष्टैरेभिस्तुनागवल्लीद
लोद्भवैः॥ रसैर्लेपःसुगंधोयमुक्तोयोग्योमहीभुजाम्॥ ५९॥ स्यात्तोयदस्यभागेकंपथ्याभागचतुष्ट
यम्॥ व्याधिस्पौरोयचन्द्राणाम्प्रत्येकंभागयुग्मभवेत्॥ ६०॥ शिलाभजस्यपंचस्युर्नवभागानखस्य
च॥ एभिरुक्तःसुगंधोयंकस्तूरीदलसंज्ञकः॥ ६१॥ नखपथ्याभयांभोदमांसीसीसकरंजिका॥ स
माःस्वर्णाभसोरुक्तंप्रत्येकंभागयुग्मकम्॥ ६२॥ कर्पूरागुरुकस्तूरीजातीस्पौरोयकस्यतु॥ भागाश्री
कंस्यात्प्रत्येकंसर्वैरेभिरिहोच्यते॥ ६३॥ लेपःसौरभगर्भाख्यःसर्वलोकमनोहरः॥ भूभुजामेवयो
ग्योयमन्येषांदुर्लभःपरः॥ ६४॥ अथमुखवासविधिः॥ ॥लवंगपत्रैलानखस्वर्णजातिभिःफ

रयेद्घटीम्॥ ताम्बूलयुक्तांसामुत्त्कावक्रेमुखमितांनयेत्॥ ६५॥ केसरंकोलमज्जाचस्पौरोयंजातिचन्दनम्॥ वटिकाव
त्नेनेषांकृतानक्रे सुवासयेत्॥ ६६॥ मरावकिंजल्ककुष्ठानां चूर्णं लीढ्वादिसंध्ययोः॥ कर्पूरगंधवदनंकुर्यान्मासा
र्द्धतोध्रुवम्॥ ६७॥ कांबोजीवीजकुष्ठोत्थंचूर्णंमधुघृतान्वितम्॥ योलेढिमासंतद्वक्त्रेकेतकीगंधवद्भवे
त्॥ ६८॥ आम्रपत्राणिसक्षारंमार्गवृक्षभवंक्षिपेत्॥ तंशोष्यभाजकिरसोभक्षेत्ताम्बूलमध्यगम्॥ ६९॥ प्रातःप्रति
दिनंयत्तुसुगंधिस्यात्तदाननम्॥ सर्वेषुमुखवासस्ययोगेष्वयमनुत्तमः॥ ७०॥ ॥इत्यनंगरंगेचरीकरणानु
गंधादिनिरूपणंनामसप्तमंस्थलम्॥ ७॥ ॥अथविवाहोद्देशः॥ ॥विद्याशौर्यविवेकधैर्यसहितेश्रुत्रे
यधर्मस्थितेविख्यातेधनधान्यवैभवयुतेजातासमानेकुले॥ कन्यादोषविवर्जितागुणवतीसभ्रातृकासुन्द
रीसद्भिःशास्त्रविधानतःस्मरकलायोग्याविवाह्यासदा॥ १॥ अथकन्यालक्षणानि॥ ॥नीलाम्भोरुहपत्रका
न्तिरथवास्वर्णप्रभासुन्दरीमत्तेभगामिनीलदीर्घेरुहाशशिमुखीसारंगशावेक्षणा॥ स्याद्यस्यास्तिलकप्रसूनसदृ
शीनासासुदन्तावलीसुश्रोत्रापिकभाषिणीतुजलदश्रीवाथविंबाधरा॥ २॥ वक्राधंकितशीणपाणि

अ॰ रं॰ रणाक्षामोदरीस्वल्पमुकुरंभास्तंभमनोरमोरुयुगलाक्रोश्यादृहत्यांचिता ॥ नाभ्यां चैवसुनिम्नगा गजगतिः
१८ शन्तालपानिद्रान्विताशीलाख्यासुकुमारिकानरवरैःकन्याविवाह्याशुभा ॥७॥ अथ कन्यादूषणानि ॥ ॥ कू
रा पिंगलकेशा लोचनवती खर्वातिदीर्घाकृशालंबोष्ठी पृथुकंधरातिबहुभुक् स्पामाधरादंतुरा ॥ वाचाली वि
षमस्तनी द्रुतगतिः भ्रूयुग्मवाः कोपिनी रूक्षापल्लवजिह्विकातिकठिना सश्मश्रुकालोमशा ॥४॥ निद्रा
शोकवती सदाथचलनेयस्याः प्रकंपोधरो हास्येचापितरंगितो ऽङ्गभवनोगल्होभ्रं शं चंचला ॥ अंगुष्ठाद
धिकाभवेत्तदुपगा यादेतथानामिका सास्यानोधरणीस्पृशेदथभवेन्मध्यानुहीनाग्रका ॥५॥ अज्ञातापि
रिपक्षिभूरुहनदीनक्षत्रसंज्ञाचयाप्रौढा रोगसमाकुलाच शबलभ्रूवल्लरी निस्त्रपा ॥ गंडे कूपयुगान्वि
तो विदधतीहीनाधिकांगी तथा दुःशीलाच विवाहकर्मणि सदा त्याज्या ऽबला पण्डितैः ॥६॥ अथवरल
क्षणानि ॥ ॥ विद्याशौर्यधनाश्रयोगुणनिधिः ख्यातोथवासुन्दरः साचारः सुकुलोद्भवो मधुरवाक्दाना काली
द्यासागरः ॥ भोगाभूरिकुटुंबवान् स्थिरमतिः पापाद्भीतो बली जामाता परिकीर्तितः कविवरैरेवं वि १८

धः सत्तमः ॥७॥ अथवरदूषणानि ॥ ॥ वृद्धो दुर्व्यसनो दयाविरहितो रोगी महापापवान् षण्ढो दुष्कुलोद्भवश्च
विष्णुनो धूते निवृत्तस्पृहः ॥ दारिद्र्यः कुपणोतिचंचलमतिर्नित्यप्रवासी ऋणी भिक्षुः स्नेहविवर्जितः सुमति
भिः कार्यो वरो नेदृशः ॥८॥ अथ परस्त्रीगमननिषेधः ॥ ॥ आयुः क्षतिर्विफलता नृपहास्यता वनिन्दार्थहा
नि लघुता विगतिः परत्र ॥ स्यादेवमप्यपि रतेन परांगनायाः प्राकृतस्थाप्यनयमित्यपि कारणेन ॥९॥ लंकेश्वरो
जनकजाहरणेन वाली तारापहारकृतया प्यथकीचकाख्यः ॥ पांचालिकाग्रहणतो निधनं जगाम तत्त्वेतसा
पि परदाररतिं न वांछेत ॥१०॥ अथ कारणवशात् परस्त्रीगमनस्यानिंद्यत्वमुच्यते ॥ ॥ दृष्टिः प्रेमपराश्रमो
यमनसि प्रोक्तोपसंकल्पकीनिद्राच्छित्तिरतः शरीरतनुता लज्जाविनाशस्ततः ॥ वैराग्यं विषयेषु योनिग
दितस्योन्माद मूर्छितो मृत्युः स्यादिति पंडितैः स्मरदशाउक्ता दशैताः क्रमात् ॥११॥ उर्वशीसुरतचितया
प्ययोसंक्षयं किल पुरूरवान्पः ॥ रक्षणाय निजजीवितस्य तत्संभजेत्परवधूं न कामतः ॥१२॥ नारीयौन
नयौवनाभिलषितं कानंन सेदा पुयाद् उन्मादं मरणं च विंदति सदा कन्दर्प संमोहिता ॥ संचिन्त्येति समागतो

अ॰रं॰ परवधूं रत्यर्थिनी स्वेच्छया गच्छेत्क्वापि न सर्वदा सुमतिमानित्याह वात्स्यायनः ॥१३॥ आपि द्विजश्रोत्रियभूपमित्रसं

१९ बंधिभार्याः प्रदिपंच भुक्ता ॥ स्पृष्टा त्वद्दोषायन चेत्प्रगच्छेद्द्विनौ पुमान्कामतएव नैवम् ॥१४॥ अथागम्याः स्त्रिय

उच्यन्ते ॥ ॥कन्या प्रव्रजिता सती रिपुवधूर्मित्रांगना रोगिणी शिष्या ब्राह्मणवल्लभा च पतितोन्मत्ता च संबंधि

नी ॥ वृद्धाचार्यवधूश्च गर्भसहिता ज्ञाता महापापिनी पिंगा कृष्णतमा सदा बुधजनैस्त्याज्या इमा योषितः ॥

१५॥ अथ दूतीलक्षणम् ॥ ॥मालाकारवधूर्नटी रविधवा धात्री सखी शिल्पिनी सैरंध्री प्रतिगेहिका थरजकी

दासी च संबन्धिनी ॥ बालाप्रव्रजिता च भिक्षुवनिता तक्रस्य विक्रेयिका मान्या कारुवधूर्विदग्धपुरुषैः प्रेष्या

इमा दूतिका ॥१६॥ अथ सुखसाध्यालक्षणम् ॥ ॥निर्लज्जा विधवा कलासु कुशला गोष्ठीपरा दुर्भगा कीवस्य

लकठोरवामनजरद्वेष्य भार्याः स्त्रियाः ॥ धारावस्थितिशीलिका ति चपलावंध्या महामानिनी प्रत्याख्यातरता

महाविरहिणी साध्या सुखेनांगना ॥१७॥ अथानुरागिणीलक्षणम् ॥ ॥लज्जां न धत्ते मिमुखं च पश्येत्

हास्येन भूमिं विलिखेत्स्थिता वा ॥१८॥ व्यनक्ति गात्रं कुरुते व्यंगं दृष्टा कयाक्षं नयनेविदध्यात् ॥१९॥ काली

१९

स्पष्ट्वा स्फुटं सस्मितमेव वाक्यं शनैर्व्रजेत्सानुचराख्यजनाम् ॥ विलोकयन्तं व्याजकथाप्रसंगा दुःखैव दीर्घं स्वं परिदर्शयन्ती

॥१९॥ तन्मित्रवर्गे प्रणायं विदध्यादित्यादि वार्त्तामिसकृच्छ पृच्छेत् ॥ कति स्त्रियो स्यालयगाः सुरूपाः कस्यामयं प्रे

मभरं विधत्ते ॥२०॥ प्रद्रा निदृष्ट्वा स्वकुचं करेण संस्फोटयेदंगुलिकाः सजंभम् ॥ भूषाविहीना न ददाति तस्मै

संदर्शनं याचितमप्यजस्रम् ॥२१॥ पुष्पादिना हंति तथाप्ति तारं संकाशयेन्मार्ष्टि भुजं करेण ॥ व्याजेन गच्छेत्सप

नंकरां [illegible] घर्मा [illegible] वहे द्विलोक्य ॥२२॥ इत्यादिचिह्नै रनुरागयुक्तां ज्ञात्वा विदग्धां मृगशावकाक्षीम् ॥

संप्रेषयेत्तां प्रति निर्विशंको दूतीं त्वरां कामकलाप्रवीणाम् ॥२३॥ अथ दुःसाध्यालक्षणम् ॥ ॥ भर्त्तृस्नेहवती

दृष्टैकवनिता प्रेमणाविहीना भृशं सेर्ष्या भूरिसुताऽत्र पाभरयुता गुर्वादिभीतिस्थिता ॥ प्रायेणार्थवती तथा परजनालापे

विरक्ता सदा निर्लोभा व्यभिचारकर्मणि बुधैर्दुःखेन साध्या स्मृता ॥२४॥ अथ परतौ त्याज्यस्थानानाम् ॥ ॥ वह्निब्राह्मण वमर ३

राजन्यवर्गनिकटे न धान्य देवालये दुर्गादेव चतुष्पथे परगृहे रम्ये श्मशाने ऽपि च ॥ संक्रान्तौ शशिसंक्षये च दार

दिग्नौ कोज्वरार्तै व्रते संध्यायां च परिश्रमे प्रसूतं कुर्यान्न विद्वान्क्वचित् ॥२५॥ इति त्याज्यस्थानावसरम् ॥ ॥

अ॰र॰ अथविहितप्रदेशः॥ ॥विस्तीर्णेललितेसुधाधवलितेचित्रादिनालंकृते रम्येप्रोन्नत चत्वरेऽगुरुमहाधूपादि
२० प्रष्याञ्चिते॥ संगीतांगविराजिते स्वभवनेदीपप्रभाभासुरे निःशंकंसुरतंयथाभिलषितं कुर्यात्समंकान्तया॥
२६॥ ॥इतिश्रीमल्लाडखानमनोविनोदायमहाकविकल्याणमल्लविरचितेनंगरंगेविवादिउद्दे
शनिरूपणन्नामअष्टमंस्थलम्॥८॥ ॥अथबाह्यसंभोगविधिः॥ ॥प्रतिमान्नुपभोगपूर्वकंसुर
तंविदधीतकान्तया॥ परिरंभणमेवपण्डितैः प्रथमंतेषुनिगद्यते दशधा॥१॥वृक्षाधिरूढं तिलतण्डुलाख्यंला
लाटिकंजाघनविद्धकेच॥ ऊरूपगूढंहृयदुग्धनीरेतन्नार्यामष्टमंवल्लरिवेष्टितंस्यात्॥२॥अथपरिरंभ
णलक्षणानि॥ ॥चरणकमलमेकेनांघ्रिणाक्रम्यभर्तुरपरपदसरोजेनाश्रयन्तीतदूरूम्॥तरुमिवभुज
वल्ल्यापीडयन्तीनतांगीकथितमिहमुनीन्द्रैस्तद्द्रुमारूढम्॥३॥भुजयुगलविपर्ययमिथोघटयेज्ञोमि
थुनंमनिश्चलम्॥तिलतंडुलमित्रकंतदापरिरंभकथयन्तिसूरयः॥४॥मिथोललाटाक्षिकपोलवक्त्र
वक्षःकुचवल्लीमिथुनंघटेत॥रसान्तिरेकाद्यदिनिस्तरंगंलालाटिकंतंप्रवदंतिसन्तः॥५॥जघनपरिरं काली
२०

हृया॥परिपीड्यविधुंव्यन्त्यातिकथितंतद्धिसमीहसंज्ञकम्॥२१॥अथनखदानाभिधानम्॥ ॥ग्रीवाकरोरुजघन
स्तनपृष्ठिकक्षाहृत्पार्श्वगण्डगलकेनखराः स्वराःस्युः॥ मानेनवीनसुरतेविरहेप्रवासे द्रव्यक्षयेपविरतौचमदे
प्रयोज्याः॥२२॥नीरेखतानिर्मलतोज्ज्वलत्वंवर्धिष्णुतात्वस्फुटितत्वमेव॥अमाद्दवंचेतिगुणान्नखानांबुधैः
षड्युक्ताःकिलकामशास्त्रे॥२३॥अव्यक्तरेखंकृतरोमहर्षंसमर्पितंगण्डकुचाधरेषु॥पत्कर्मसंपूर्णनख
प्रभूतं विज्ञास्तदेवच्छुरितंवदन्ति॥२४॥ग्रीवाकुचेवक्रनखप्रहारोदत्तोर्द्धचन्द्राख्यइदीरितोसौ॥इत्येवम
थाभिमुखंप्रयुंज्यात्तदाबुधामंडलकंवदन्ति॥२५॥द्वित्र्यंगुलादधिकएषनखप्रहारोमूर्द्धोरुगुल्फकुचदेशस
मर्पितोयः॥रेखाह्वयंमदनकेलिकलाविधिज्ञाः प्राहुस्तमेवतरुणीहितनखस्वभावम्॥२६॥कृताकुचा
र्वनखैरधस्तात्अंगुष्ठमाधायनखंचकाग्रे॥मयूरपादंकिलतंवदन्तिदाशशप्लुतंसर्वनखैःकुचाग्रे॥२७॥
रेखात्रयंपदाष्टकुचेथगछेकृतंभवेदुत्पलपत्रवत्धरे॥अन्वर्थसंज्ञंजवदन्तितद्धिस्मर्तुप्रवासावसरेदिशांति॥

अ.रं.
२१

लेनकान्तः ॥ सानैवमुच्चैदितिको पयुक्तास्याच्चुंबनंनान्मिलितगभिधानम् ॥१३॥ दयितस्पानिवेदप वक्त्रके निजवक्त्रंप
रिचुंवितोधरमु ॥ नपिवेदवलाप्रकाममतो स्फुरिताक्षं किलचुंवनंतदा ॥१४॥ करेणकान्तस्यनिमील्यनेत्रे जिह्वा
मुखान्तर्विनिधाययत्र ॥ चुंवे द्विलोला परिमीलिताक्षीतद्घट्टिकाख्यंकवयोवदन्ति ॥१५॥ करेणकान्ताच्चिवुकं
गृहीत्वादृशोन्पातिः पश्चिमभागवर्त्ती ॥ प्रियाधरं यत्रन्निर्यगारव्याप्रोतं कवीन्द्रैः खलुचुंवनंतत् ॥१६॥ दन्तोर्ग
हीत्वा मदनार्त्तिलोलाधरंविचुंव्याभ्यद्दन्तोस्वभर्तुः ॥ कान्तस्तदीयं काथितं मुनीन्द्रैरितिपुरीछंपरिचुंवनं हि ॥१७॥ त ५
आघायवदनच्छद्मामुपल्यः करांगलीसंपुटकेननारी ॥ जिह्वाग्रदेशेनघट्टिकद्दशोव्रतच्चुंवनंपाडितसंज्ञितं
स्यात् ॥१८॥ प्रियामुखंस्याधरसंपुटेनापिवेत्पतिःसापितथैवभर्तुः ॥ तत्संपुटाख्यंहनुवक्त्रसंज्ञंस्यात्केलि
जिह्वानमतस्तदेव ॥१९॥ संप्राप्य निद्रांरहसिस्वकान्तांविरागतश्चुंवतियत्रभर्ता ॥ प्रोक्तंकवीन्द्रैः प्रति
वोधसंज्ञं तच्चुंवनं सर्वरसातिरेकम् ॥२०॥ अधरोष्ठयुगेन कामिनीपतिवक्त्रोष्ठयुगंसजि काली

परस्परं प्रेमरसातिरेकात्तच्चुंवनं संपुटनामधेयम् ॥ ३

२१

ह्वया ॥ परिपीय विचुंवयन्त्यतिकथितंतद्विसमीष्टसंज्ञकम् ॥२१॥ अयनखदानाभिधानम् ॥ ॥ ग्रीवाकरोरुजघन
स्तनपृष्ठिकक्षाहृत्पार्श्वगण्डगलकेनखराः खराः स्युः ॥ मानेनवीनसुरतेविरहेप्रवासेद्रव्यक्षयेपाविरतौ च मदे
प्रयोज्याः ॥२२॥ नीरेखतानिर्मलतोज्ज्वलत्वं वद्धिस्तुता लक्षुटितत्वमेव ॥ अमाद्दवंचेतिगुणान्नखानांवुधैः
प्रयुक्ताः किलकामशास्त्रे ॥२३॥ अव्यक्तरेखं कृतरोमहर्षंसमर्पितं गंडकुचाधरेषु ॥ पत्कर्मसंपूर्णनख
प्रभूतं विज्ञास्तदेवच्छुरितं वदन्ति ॥२४॥ ग्रीवाकुचेवक्रनखप्रहारो दन्तोर्द्धचन्द्राख्यडुदीरितोसौ ॥ द्वयेवमे
वाभिमुखंप्रयुंज्यात्तदाबुधामंडलकंवदन्ति ॥२५॥ द्विन्यंगुलादधिकएषनखप्रहारो भूर्द्धोरुगुल्फकुचदेशसा(?)
मिर्पितोयः ॥ रेखाद्वयंमदनकेलिकलाविधिज्ञाः प्राहुस्तमेवतरुणीहिनखस्वभावम् ॥२६॥ कृताकुचासे
र्वनखैरधस्तात् अंगुष्ठमाधायनखेनकाग्रे ॥ मयूरपादं किलतंवदन्ति दाराशुपुतंसर्वनखैः कृत्वाग्रे ॥२७॥
रेखात्र्यंपदृष्टकुवेथगच्छेकृतं भवेदुत्पलपत्रवद्यत् ॥ अन्वर्थसंज्ञं प्रवदन्तितद्विसार्धप्रवासावसरे दिशंति ॥

अ॰रं॰
२२

॥२८॥ नखंप्रयुक्तं प्रणयाद्रमज्ञेयं देतद्देवास्तिमनोभवस्य॥ सर्वस्य मत्पन्न सुखैक हेतुर्नातोस्ति किं चिद्वर कामिनीनाम्॥
२९॥ अथ दशनविधिः॥ ॥ नखप्रदेशेषु रदाः प्रयोज्याशु श्यानतान्तं नयनानि हित्वा॥ हीकार सीत्कार विशेषबद्ध
कोदन्तार्पणेकामकलाप्रवीणैः॥३०॥ रागस्फुरत्स्निग्धतराः समानाघ छाश्च सूक्ष्माः शिखराः सभासः॥ दं
ष्टकं बिंदुः॥ दशनच्छदं गण्डपीडनादि दमच्छूनकमुच्यते बुधैः॥३२॥ दंतौष्ठयोगेन विशेषसाध्यः प्रवा
ल पूर्वो मणिरेषयुक्ताः॥ अभ्यास योगेन च दंपतीभ्यां संसाध्यते नान्य विनोदिनस्तु॥३३॥ अधरेतिलकेच का
मिनां दद्युगेनाविखण्डने कृते॥ इति बिन्दुरुदीरितोरविलैर्दशनस्यात्किल बिन्दुमालकः॥३४॥ कपोल व
क्षोगल भाल देशे खण्डाभ्रकं स्याद्दशनाग्रलेख्यम्॥ तन्मण्डलाकारकमंग नानामंगे बुधैः भालभतोनिता
नाम्॥३५॥ अखर्वसांद्रा दशनावलीया कान्ता शरीरे क्रियते च भर्त्रा॥ प्रस्थानकाले स्मृतिहेतुभूतात
त्कोलचंचं प्रवदन्ति विज्ञाः॥३६॥ ॥ अथ केशग्रहणोद्देशः॥ ॥ स्निग्धा घनाः कुंचित नीलवर्णाः काली
२२

केशाः प्रशस्तास्तरुणीजनानाम्॥ प्रेमप्रकर्षे विधिनैव मन्दं ग्राह्यानरैश्चुंबनदानकाले॥३७॥ विकृष्य तान्परिकर्षणं च वति
करयुग्मेन पतिः प्रियां यदि॥ समहस्तकमित्यथैकतो यदि हस्तेन तरङ्गरंगकः॥३८॥ परिवेष्ट्य करेण कुन्तलान्मद
नार्तो यदि धारयेत्प्रियम्॥ रतिकेलिकलापकोविदाः कथयंतीति भुजंगवल्लिकाम्॥३९॥ करौ प्रदेशस्य कृत्वा
न्तविगृह्य परस्परं वर्तियत्र नारी॥ पतिश्च तथा सुरतावतारे कामाव स संसकच ग्रहस्स्यात्॥४०॥ इति प्रदिष्टाः कति
चित्प्रसिद्धाः क्रमान्यथा वा सुरत प्रकाराः॥ प्रसिद्धभावाव कुशो परेऽत्र न दर्शितास्ति स्तरतां कपाते॥४१॥ ॥
द्रुपनंगरंगे वा हसंभोगानि रूपयन्नामननवमस्य लभ्॥९॥ ॥ अथ सुरतभेदानिरूप्यन्ते॥ ॥ साम्यानुरूपा
स्रविधाय पूर्वविज्ञः प्रमान्त्वाघ्रतो प्रचारान्॥ विधिश्लथीभूतवरांगदेशान्भजेत कान्तां स्मरकेलिरंगे॥१॥
प्रौढापि नारीश्लथतामुपैतिप्रसारणाद्दूरुयुगस्य सद्यः॥ अपिश्लथा संयमितो रुयुग्मागच्छेद्दृढत्वं सुरतप्र
योगे॥२॥ उत्तानकं तिर्यगथोस्थितात्वोपविष्टं नम्रं ध्यानतकं रतज्ञैः॥ पंचप्रकारं सुरतं वदन्तितस्य प्रभेदान्क
मतो ब्रवीमि॥३॥ तत्रादावुत्तानबंधः॥ ॥ निधाय पादौ रमणांसयोश्चे दुत्तानसुप्तार्मतेप्ररंध्री॥ रति प्रबंधेसे

अनं.
२२

मपादसंज्ञं प्रोचुस्तदाभोगविधानदक्षाः ॥४॥ उत्तानितायाः स्मरमंदिरोपस्थितस्तदूरुद्वयमुद्गृहीत्वा ॥ संस्थाप्य पा
र्श्वे कटितो रमेत कान्तस्तदा स्यात्किल नागराख्यः ॥५॥ स्त्रियोंघ्रिमेकं विनिधाय भूमावन्यं स्वमौलौ निज पाणि
युग्मम् ॥ पद्मासनं समाधाय रमेत भर्त्रा त्रैविक्रमाख्यं करणं तदा स्यात् ॥६॥ तल्पेऽनुसुप्ता निज पादयुग्ममू
र्ध्वं विधत्ते रमणी कराभ्याम् ॥ स्तनौ गृहीत्वा पुरुषो भजेत कान्तो बंधस्तदा व्योमपदाख्य उक्तः ॥७॥ कान्तो हृद
यान्तरगस्त्वहस्तौ निधाय भूमौ रमते पतिश्चेत् ॥ बंधस्तदोक्तः स्मरचक्रनामा श्रेष्ठस्सदा कामिजनस्य लो
के ॥८॥ नारी स्वपादौ दयितस्य वक्षःस्थितौ समालिंग्य करद्वयेन ॥ किंचिन्नतोऽसौ रमते तदासौ प्रोक्तो मुनी
न्द्रैरवदारिताख्यः ॥९॥ उत्तानितोरुद्वयमध्यगामी घट्टं समालिंग्य भजेत यत्र ॥ कान्तो विलासि प्रियस
वबंधः सौम्याख्य उक्तः कविभिः पुराणैः ॥१०॥ ऊरुयुग्मं वक्रमुद्दंचितं च कृत्वांबुजाक्षी भजते पतिं चे
त् ॥ आनन्दकन्दैः तरुणीजनानां बंधो यमुक्तः किल जृंभिताख्यः ॥११॥ कान्तोरुयुग्मं परिवेष्टितं चे

काली
२२

न्निः पीडकामाकुलचित्तवृत्तिः ॥ रमेत भर्त्रा यदि वेष्टिताख्यं तदोत्तिबंधं मुनयो वदन्ति ॥१२॥ स्कंधप्रदेशे विनिधा
य जंघामेकां स्त्रियोऽन्यामथ संविदार्य ॥ अधोविनीय प्रबलं रमेत भर्त्रा यदा वेणुविदारितं तत् ॥१३॥ विला
सिनी संगतमूरुयुग्मं कृत्वोर्ध्वमालिंग्य भजेत भर्त्रा ॥ उद्भिन्नकं स्यात्प्रमदांघ्रियुग्मे कान्तोरसि स्येस्फुटमान्
प्रदिष्टः ॥१४॥ अथ तिर्यग्बंधः ॥ ॥ कान्तांघ्रिमेकं हृदये स्वकीये निधाय भर्त्रा शयने द्वितीयम् ॥ कुर्यादु
त्तिं वेदिति वीणाख्यः प्रीणंगनायां परिकल्पनीयः ॥१५॥ पार्श्वे प्रसुप्ता प्रमदा तयाथ कान्तः समा
लिंग्य रतिं करोति ॥ यत्र प्रदिष्टो मुनिभिः पुराणैर्बन्धस्तदा संपुटनामधेयः ॥१६॥ यद्यंगना कुंचितपाद
युग्मं स्वनाभिदेशं परिकल्प्य भर्त्रा ॥ रतिं प्रकुर्यादिति कर्कटाख्यं तदा कवीन्द्रैः करणं प्रदिष्टम् ॥१७॥ अ
थोपविष्टबंधः ॥ ॥ प्रेंखाविलासं प्रसभं वहन्त्या विपर्ययाज्जंघयुगस्य नार्याः ॥ यत्रासनं स्यादथ चै
कजंघा विपर्यदूपपदं प्रदिष्टम् ॥१८॥ स्वजानुयुग्मान्तरनिर्गतौ चेद्भुजौ स्वकंठे विनयेन्मृगाक्षी ॥

अ.रं. २७
कान्तोपि कृत्वेति विधिं प्रगच्छेत् तदा बुधैर्वेणुदारिताख्यमुक्तम् ॥१९॥ उक्तप्रकारो यदिदं पतीस्वो भुजौ तु कृत्वा
मणिकूर्परस्यो ॥ स्थिरं रमेते करणं प्रदिष्टं तदा कवीन्द्रैः फणिपाशसंज्ञम् ॥२०॥ निधाय जंघायुगलं युवत्याः स्व
कीययोः कूर्परयोरथास्याः ॥ कंठे स्वबाहू परिणीय गच्छेत्पतिस्तदा संयमनाख्यमेतत् ॥२१॥ मुखे मुखं बाहु
युगे स्वबाहू जंघाद्वये जंघयुगं निधाय ॥ गच्छेत्पतिश्चेदिति कौर्मकं स्यात् ऊर्द्ध्वोरुयुग्मात्परिवर्त्तिताख्य
म् ॥२२॥ स्थितां स्त्रियं कुंचितपादयुग्मां तथैव भर्त्ता कुरुते प्रियां गम् ॥ भजेत वेत्कामकलाविदग्धो बंधं तम
ग्रमपद्मं वदंति ॥२३॥ विलासिनी कूर्परवर्त्तीकं ची स्वकीयां भ्रमयन्गुरुश्चेत् ॥ भजेत भर्त्रैति विमर्द्दितं स्याच्चन्मा
कर्टं संमुखसंगमेन ॥२४॥ अथास्थितबंधः ॥ ॥ संवेष्टयित्वा निजकूर्परे राजा त्वंगनाया अवलंब्य कंठे
॥ रतिं प्रकुर्यादिति कूर्पराख्यो बंधः प्रदिष्टः स च जानुपूर्वः ॥ उक्तप्रकारे करणे यदैकं पादो भवेदूर्द्ध्वगतो
गनायाः ॥ तदा प्रदिष्टो हरिविक्रमाख्यो बंधः प्रियो यं तरुणीजनानाम् ॥२५॥ कंठे भुजाभ्यामव काली
२७

लंब्य भर्त्तुः श्रोणीं निजोरुयुगलेन गाढम् ॥ संवेष्टयेत्कुर्याद्रतिमंगना चेदुक्तः कवीन्द्रैरिति कीर्त्तिबंधः ॥२७॥ अथ पशु
बंधः ॥ ॥ विन्यस्तपाणिपदिग्रियुगाधरणिं अधोमुखी धेनुवदग्रसंस्था ॥ स्त्री स्याद्यथास्याः कटिदेशवर्त्ती भर्त्ता भवे
द्वैनुकमेतदुक्तम् ॥२८॥ अधोमुखी मस्तकदोःकुचांसैर्मंचगता कामति यत्र नारी ॥ करीव भर्त्ता रतिलोलचित्त
स्तदैभसंज्ञं करणं प्रदिष्टम् ॥२९॥ श्वानशौकरकगर्दभादिकान्यप्रयोजककतया च भूरिशः ॥ अप्रसिद्धकरणानि
नो मया दर्शितान्यति विनिंदितानि च ॥३०॥ अथ पुरुषायितबंधः ॥ ॥ जातश्रमं वीक्ष्य नरं पुरंध्री स्वेच्छया त
येवाथ रते घृत्या ॥ कन्दर्पवेगाकुलिता नितान्तं कुर्वीत चेष्टां पुरुषायितं सा ॥३१॥ उत्तानसुप्तं दयितं भुजाभ्या
मालिंग्य लिंगं विनिवेश्य योनौ ॥ भजेन्नितंबं परिचालयन्ती नारी तदासौ विपरीतबंधः ॥३२॥ उपस्थपुंसो
जघनोपरिस्था संभ्रामयत्यंघ्रियुगं विकुंचितम् ॥ चक्राकृतिः स्त्री नरवद्विचेष्टते तद्भ्रामराख्यं करणं प्र
दिष्टम् ॥३३॥ प्रेक्ष्याविभ्रमवती स्मरयंत्रे भर्तृलिंगमुपधाय पुरंध्री ॥ भ्रामयेत्कटिमनंगविलोलास्या

तदाकररामुत्कलितारव्यम् ॥३४॥ विपरीतरतेसुसीत्कृतादरहासातिमनोरमानना ॥ कितवाद्यववशंगतोसि
मेस्मरयुद्धे विजितोसि वाप्पलम् ॥३५॥ इतिमंजुवदत्यपघ्याकुलासकचाकर्षणाचुंविताधरा ॥ श्रमसंमी
लितौसुलोचना इवतांयाति विलासिनीतदा ॥३६॥ अथदेहलतांसमूर्छनांदरसंमीलितलोचनोत्पलाम् ॥ सम
वेक्ष्यनितान्तनिःसहामवगच्छेद्वलांद्रुतामिति ॥३७॥ करिणींहरिणीं चगर्भिणींनवसूतांऋतुयोगिनींकृशा
म् ॥ज्वरितांवकुमारिकांरते विपरीतेपरिवर्जयेत्सुधीः ॥३८॥ अथकरताडनसीत्कृतोद्देशः ॥ ॥ कामयु
द्धंगयुग्मंस्यात्करताडनसीत्कृते ॥ तत्ताडनंचतुर्धोक्तंसीत्कृतंपंचधास्मृतम् ॥३९॥ प्रसृतेनापहस्तेनमु
ष्टिनासमपाणिना ॥ ताडनंस्याच्चतुर्धैवंतस्यस्थानानिसंभुवे ॥४०॥ पार्श्वेगण्डेसमतलंमुष्टिंपृष्ठेचवक्ष
नि ॥ फणाकारंप्रसृतिकं पुंज्याद्धृदयपहस्तकम् ॥४१॥ अथताडनभेदाः ॥ ॥ विपरीतरतेयदांगनाहृ
दिमुष्ट्यापरिताडयेत्पतिम् ॥ करघातनकंतदावुधैरितिसन्तानितसंज्ञमुच्यते ॥४२॥ विस्तीर्णहस्तेन

रतौयदास्त्रीहन्यात्पतिंसासपताकसंज्ञः ॥ अंगुष्ठकेनैववकृतप्रहारैर्विज्ञैःसउक्तःखलुविन्दुमालः ॥४३॥
सांगुष्ठमध्यांगुलिकाप्रहारैःशनैःपुरंध्रीकुरुतेतिरागात् ॥ यद्येषउक्तःकविभिःप्रगल्भोरानन्दकुं
उलनामधेयः ॥४४॥ अथसीत्कृतभेदास्तुपंचैववक्रमतोध्रुवे ॥ हिंकृतंस्तनितंसीत्कमुत्कृतंफूत्कृतंतथा ॥४५॥
उच्चारोमुखनासाभ्यांहिंकृतंचाभिजायते ॥ स्तनितंमेघगंभीरघोषवत्स्यात्ततःस्मृतम् ॥४६॥ फूत्कृतं
ततुभुजगोच्छ्वासवत्स्यात्पोत्कृतम् ॥ वेणुविस्फोटनाराचतुल्यंस्याद्दधतत्कृतम् ॥४७॥ मेघबिन्दुर्यदातो
यंनिपतेत्तद्वाकृतिः ॥ सीत्कृतस्येतिपंचैववक्रमाद्भेदाःसमीरिताः ॥४८॥ लावककोकिलमयूरहंसिकानील
कंठकृतसन्निभान्क्रमात् ॥ संदधातिकिलहिंकृतादिकांश्चित्रभोगसमयेविलासिनी ॥४९॥ सुरतेदशनक्ष
दंयदाप्रमदायाःपरिरम्भतेभृशम् ॥ दयितेनततापितागतःक्रियतेसीत्कृतमंजसातया ॥५०॥ अथाष्ट
नायिकालक्षणानि ॥ ॥ निखिलसुरतखेदैरंकितांगःसपत्न्याअनुगतरुग्णानेत्रोनिद्रयाजीवितेशः ॥

अ·रं·
२६

समयमधुरवाक्यंप्रातरभ्येतियस्याःकथयतिसुकवित्तांखण्डितांत्वांपुरंध्रीं ॥५१॥ विनीताभ्रुभवासवेश्मनिम्य
दुराख्यामधिवासिनीनिशि ॥ पतिमार्गविरापितेक्षणाकथितावासकसज्जिताबुधैः ॥५२॥ मागस्त्यावारण
गंदयितंप्रचण्डैर्वाक्यैर्निरस्यबहुकोपतएवपश्चात् ॥ संजायतेविरहतापविलापदीनायातांवदन्तिकल
हान्तरितांकवीन्द्राः ॥५३॥ मदनाकुलितातिनिर्भयीकृतभूषाणिनिगूढचारिणी ॥ सुरतायपरालयेव्र
जेत्कवयस्तामभिसारिकांविदुः ॥५४॥ प्रियतममुपनेतुंप्रेषयित्वैवदूतींस्वयमतिरतिलोलायातिसं
केतदेशम् ॥ तदनुपतिविहीनामार्गतांवीक्ष्ययातांवहतिविकलतापंसोच्यतेविप्रलब्धा ॥५५॥ दयितेपरदे
शसंस्थितेशशिपंकेरुहचंदनादिभिः ॥ परितप्यतएवयद्वपुःकथितासाकविभिर्वियोगिनी ॥५६॥ वैशि
ष्यवान्स्वकलकेलिकलापेकान्तोजहातिनसकाशमनंगलौल्यात् ॥ यस्याःस्त्रियःसुरतसौख्यविवशि
तासास्वाधीनपूर्वपतिकेतिबुधैःप्रदिष्टा ॥५७॥ विविधकुसुममालाभूषितांगीमनोज्ञासुरतरसविलो

काली
२६

कला २

अ·रं·
३१

लासानुरागास्वकान्ते ॥ निवसतिहरिणाक्षीवासगेहेचिरंयावरकविभिरिहोक्तासाकिलोत्कंठितेति ॥५८॥ इत्य
ष्टनायिकालक्षणानि ॥ ॥ सुविदितपरमार्थःकामशास्त्रस्यविद्वान्विविधरतिविनोदैःकामिनीनांमनांसि
॥ अनुदिनमनुरागाद्रंजयेद्यःसलीलंफलमविकलमेवप्राप्नुयाज्जन्मनःसः ॥५९॥ यावच्चन्द्रकरमौलिगा
सुरनदीगौरीतदर्द्धांगगायावत्प्रेमवतीपयोधितनयावैकुण्ठसंगेरता ॥ वेदाभ्यासरतोविरिंचिरपिभूर्या
वद्दिनेशःशशीभूयात्तावदनंगरंगकइतिप्रीत्यैसदाकामिनाम् ॥६०॥ ॥ इतिश्रीमल्लाडखानमल्लू
विनोदायमहाकविकल्याणमल्लविरचितेऽनंगरंगेसुरतभेदादिनिरूपणंनामदशमंस्थलम् ॥१०॥
॥ ॥ कामशास्त्रविदःप्राज्ञाभवन्तिरमणीप्रियाः ॥ कामशास्त्रमजानन्तोरमन्तेपशुवत्स्त्रियः ॥१॥ नानावि
चित्रैःसुरतोपचारैःक्रीडासुखंजन्मफलंनराणाम् ॥ किंसौरभेयीशतमध्यवर्तीधिक्बोधितंभोगसु
खंनभुंक्ते ॥२॥ ॥ श्रीशके ७२८ ज्यैष्ठकृष्णत्रयोदश्यांशनौदुर्गानाथशर्मणानंगरंगोलिखितः ॥ ॥

काली

श्रीदुर्गानाथसूरिसूनुलक्ष्मीलालशर्मणोदःपुलम् ॥ ॥

आलोलामलकावलीं विलुलितां विभ्रच्चलत्कुण्डलं किञ्चिन्मृष्टविशेषकं तनुतरैः स्वेदाम्भसां सीकरैः ॥
तन्व्या यत्सुरतान्ततान्तनयनं वक्त्रं रतिव्यत्यये तत्त्वां पातु चिराय किं हरिहरब्रह्मादिभिर्दैवतैः ॥ १ ॥